
Επιτροπή Αναφορών

09.10.2018

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

σε συνέχεια της διερευνητικής επίσκεψης στη Λουσατία (σημερινό Λάουζιτς)
της Γερμανίας που πραγματοποιήθηκε στις 14-16 Φεβρουαρίου 2018

Επιτροπή Αναφορών

Μέλη της αποστολής:

Pál Csáky

Margrete Auken

Tatjana Ždanoka

(PPE) (επικεφαλής της αποστολής)

(Verts/ALE)

(Verts/ALE)

1. Εισαγωγή

Η διερευνητική επίσκεψη στο Πότσταμ και την περιοχή της Λουσατίας (Γερμανία) στις 14-16 Φεβρουαρίου 2018 διοργανώθηκε από την Επιτροπή Αναφορών σύμφωνα με το άρθρο 216α του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και εξουσιοδοτήθηκε από το Προεδρείο του Κοινοβουλίου στις 13 Νοεμβρίου 2017. Σκοπός της επίσκεψης ήταν να εξετασθεί ο αντίκτυπος στη σορβική (ή βενδική) κοινότητα (σλαβόφωνο αυτόχθονα πληθυσμό της περιοχής) της εξόρυξης λιγνίτη και των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής που λειτουργούν με καύση άνθρακα στην περιοχή της Λουσατίας καθώς και η ρύπανση του ποταμού Σπρέε και των παρακείμενων υδάτων ως συνέπεια των βιομηχανικών δραστηριοτήτων εξόρυξης λιγνίτη.

2. Επιτροπή Αναφορών

Αναφορά 0709/2015 σχετικά με την προστασία της περιοχής που κατοικείται από Βένδους/Σόρβους στη Λουσατία

Ο αναφέρων ζητεί τη νομική και πολιτική προστασία της σλαβόφωνης αυτόχθονης μειονότητας των Σόρβων που κατοικούν στη Λουσατία της βορειοανατολικής Γερμανίας, στα κρατίδια της Σαξονίας και του Βρανδεμβούργου. Τα έθιμα, η γλώσσα και οι παραδόσεις τους εντάχθηκαν από το 2014 στον κατάλογο των στοιχείων άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Όμως, ο λαός αυτός κατοικεί σε εδάφη στα οποία γίνεται εξόρυξη και καύση άνθρακα για την παραγωγή ενέργειας. Κατά συνέπεια, απειλείται από τη μείωση και τη διάβρωση των εδαφών, τη μόλυνση των υπέργειων και των υπόγειων υδάτων και του αέρα, η οποία προκαλείται από μικροσωματίδια και βαρέα μέταλλα. Ως αποτέλεσμα, μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού πάσχει από βαριές ασθένειες.

Ο αναφέρων εκφράζει ανησυχία διότι τα κρατίδια της Σαξονίας και του Βρανδεμβούργου αρνούνται να εγκαταλείψουν τον άνθρακα ως πηγή ενέργειας ενώ θα μπορούσαν κάλλιστα να το κάνουν χωρίς σημαντική οικονομική ζημία. Τέλος, μια σουηδική εταιρία εξόρυξης ζητεί να επεκτείνει τις δραστηριότητές της στην περιοχή εις βάρος του περιβάλλοντος και με κίνδυνο, σε περίπτωση μεταγενέστερης αποχώρησής της, οι ενέργειες αποκατάστασης του περιβάλλοντος να επιβαρύνουν, και οικονομικά, τους ντόπιους κατοίκους. Ο αναφέρων ζητεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αφενός να παρέμβει ώστε τα δύο γερμανικά κρατίδια να εγγυηθούν την προστασία των Σόρβων/Βένδων ως αυτόχθονων πληθυσμών της Λουσατίας και να λάβουν τις αναγκαίες αποφάσεις για το μέλλον των επιχειρήσεων εξόρυξης στην περιοχή, και αφετέρου να συνδράμει τα κρατίδια στη διατήρηση της γλώσσας και του πολιτισμού των Σόρβων. Ζητεί να ασκηθεί πίεση στα δύο κρατίδια ώστε να εγκαταλείψουν τις μονάδες παραγωγής ενέργειας με καύση άνθρακα και να στραφούν σε ανανεώσιμες πηγές. Ζητεί επίσης να καταστεί υπόλογη η σουηδική εταιρία για την περιβαλλοντική καταστροφή που έχει προκαλέσει ώστε να μην επιβαρυνθούν οικονομικά οι κάτοικοι. Επιπλέον, ζητεί να φροντίσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη διασφάλιση του θεμιτού ανταγωνισμού στον κλάδο της ενέργειας στην περιοχή και να ενημερώσει το κοινό για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κοινότητα των Σόρβων, τα οποία θέτουν σε κίνδυνο την ίδια την επιβίωσή της.

Αναφορά 1012/2017 σχετικά με τη ρύπανση των υδάτων του ποταμού Σπρέε και των παρακείμενων υδάτων από τη βιομηχανία εξόρυξης άνθρακα στη Λουσατία

Ο αναφέρων είναι της άποψης ότι ο στόχος της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα να υπάρξει εξασφάλιση επαρκούς παροχής επιφανειακών και υπόγειων υδάτων καλής ποιότητας, δεν

μπορεί να επιτευχθεί στη Λουσατία λόγω της βιομηχανίας εξόρυξης άνθρακα. Θεωρεί τον φορέα εκμετάλλευσης υπεύθυνο για τη μαζική και εκτεταμένη ρύπανση του ποταμού Σπρέε και των παρακείμενων υδάτων. Τα θειικά άλατα και το υδροξείδιο του σιδήρου επιδεινώνουν την οικολογική κατάσταση του ποταμού. Οι οικιστικές διαρθρώσεις καθώς και η φύση και το τοπίο καταστρέφονται εξαιτίας της εξόρυξης άνθρακα. Επιπλέον, η υποχώρηση της στάθμης των υπόγειων υδάτων και η έκπλυση των ρύπων επιβαρύνουν σημαντικά, από άποψη ποσότητας και ποιότητας, τα υπόγεια και τα επιφανειακά ύδατα και, ως εκ τούτου, το συνολικό υδατικό ισοζύγιο. Στην περιοχή εξόρυξης λιγνίτη της Λουσατίας, η οξειδωση των ορυκτών σιδήρου και θείου που βρίσκονται στο έδαφος, όπως ο πυρίτης και ο μαρκασίτης, η οποία προκαλείται από την υποχώρηση της στάθμης των υπόγειων υδάτων, οδηγεί στην εισροή στον Σπρέε οξειδίων του σιδήρου και, όταν τα υπόγεια ύδατα ανεβαίνουν και πάλι, λόγω της οξειδωσης των σουλφιδίων, οδηγεί σε αυξημένη συγκέντρωση θείου στα υπόγεια ύδατα και στα συνδεδεμένα επιφανειακά ύδατα. Ο αναφέρων ζητεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να λάβει κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσει τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων του ποταμού Σπρέε και να υποχρεωθεί ο φορέας εκμετάλλευσης να αποκαταστήσει τη ζημία και να αποφύγει κάθε μελλοντική ρύπανση.

3. Συνοπτική περιγραφή των συναντήσεων

Τετάρτη, 14 Φεβρουαρίου 2018

Συνάντηση με εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομικών και Ενέργειας και του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος και Γεωργίας του Βρανδεμβούργου

Η συνάντηση άρχισε με περιγραφή της κατάστασης σχετικά με την ενεργειακή πολιτική στο Βρανδεμβούργο, από τον υφυπουργό και εκπρόσωπο της περιοχής της Λουσατίας Hendrik Fischer. Η Λουσατία αποτελούσε την κύρια περιοχή προμήθειας ενέργειας στην πρώην Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 απασχολούνταν στην ενεργειακή οικονομία 100 000 κάτοικοι της περιοχής. Κατά τη δεκαετία του 1990, μια εις βάθος αποβιομηχάνιση προκάλεσε διαρθρωτικές αλλαγές με σοβαρές συνέπειες για τους κατοίκους. Κατά την περίοδο της αναδιάρθρωσης που ακολούθησε την επανένωση, τέθηκαν εκτός λειτουργίας αρκετοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής και ορυχεία. Σήμερα, λιγότερα από 10 000 άτομα εργάζονται απευθείας στον τομέα. Εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση η εξεύρεση μιας βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής λύσης για την περιοχή.

Οι κρατικές αρχές έχουν επίγνωση της σημαντικής επιρροής που ασκούν στις ζωές των ανθρώπων οι δραστηριότητες εξόρυξης λιγνίτη. Η κύρια πολιτική πρόκληση είναι η εξισορρόπηση των συμφερόντων και η εξεύρεση μιας λύσης που θα στηρίζεται σε διαδικασίες τέτοιες ώστε όσο το δυνατόν περισσότεροι άνθρωποι στη Λουσατία να απολαμβάνουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης.

Όσον αφορά το αντικείμενο της αναφοράς 1012/2017, ο κ. Fischer δήλωσε ότι η έκπλυση και η αύξηση των επιπέδων σιδήρου στον ποταμό Σπρέε αποτελούν ένα σχετικά νέο ζήτημα για τις κρατικές αρχές, που εμφανίστηκε για πρώτη φορά κατά την περίοδο 2008-2009. Οι αρχές αντέδρασαν άμεσα λαμβάνοντας έκτακτα μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος και προκειμένου να διασφαλιστεί η μείωση των σιδηρούχων ρυπογόνων ουσιών. Έτσι, κατόρθωσαν να μειώσουν εν μέρει τα επίπεδα. Ταυτόχρονα, κατά τα έτη 2008-2013, υπήρξε αύξηση του επιπέδου ρύπανσης του ποταμού Σπρέε. Ο υφυπουργός βεβαίωσε ότι η αντιμετώπιση της ρύπανσης από θειικά άλατα είναι πολύ πιο δύσκολη από την αντιμετώπιση

της ρύπανσης από σίδηρο. Σε τελική ανάλυση, αμφότερα τα ζητήματα απαιτούν ένα συνολικό σχέδιο επεξεργασίας και όχι βεβιασμένες και συγκυριακές αντιδράσεις. Το κοινοβούλιο του κρατιδίου του Βρανδεμβούργου ζήτησε από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς να υποβάλουν σχέδιο για την αντιμετώπιση του προβλήματος κατά τη διάρκεια της τρέχουσας κοινοβουλευτικής περιόδου.

Ο Klaus Freytag, επικεφαλής του Τμήματος «Ενέργεια και πρώτες ύλες», έκανε μια σύντομη παρουσίαση της τρέχουσας κατάστασης. Προσέθεσε ότι η Λουσατία διαθέτει μια παράδοση 150 ετών σε εξορυκτικές δραστηριότητες. Τα ορυχεία λιγνίτη υπήρχαν ήδη από το 1850. Ωστόσο, η Λουσατία ήταν αρχικά αγροτική περιοχή, η οποία εκβιομηχανίστηκε ξαφνικά, λόγω της εξόρυξης. Σχεδόν 200 εκατομμύρια τόνοι λιγνίτη παράγονταν στα τέλη της δεκαετίας του 1980, ενώ σήμερα η εξόρυξη δεν υπερβαίνει τα 65 εκατομμύρια τόνων. Αν και 40 εκατομμύρια τόνων προέρχονται από ορυχεία στο κρατίδιο του Βρανδεμβούργου, το κρατίδιο της Σαξονίας διαθέτει δύο ορυχεία που παράγουν 20 εκατομμύρια τόνων λιγνίτη. Τα δύο κρατίδια συνεργάζονται πάντα στενά διότι όλα τα ορυχεία αποτελούν τμήματα της περιοχής της Λουσατίας που εκτείνεται και στα δύο κρατίδια. Κατά τον σχεδιασμό και τη χορήγηση των αδειών δεν υπάρχει εστίαση στα κοινά σύνορα των κρατιδίων. Η εξόρυξη λιγνίτη εξακολουθεί να αποτελεί τη βάση της οικονομίας στην περιοχή. Οι άνθρωποι που εργάζονται στον κλάδο διαθέτουν καλή εκπροσώπηση και δίκαιους μισθούς. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, προέκυψαν σημαντικά κοινωνικά προβλήματα, εν μέρει λόγω του βαθμού ανεργίας που κυμαινόταν μεταξύ 25% και 30%. Αυτός είναι ο λόγος που σήμερα οι κρατικές αρχές επιθυμούν διακαώς να διασφαλίσει ότι η ενεργειακή μετάβαση δεν θα έχει καταστροφικές επιπτώσεις στα ποσοστά ανεργίας. Ο κ. Freytag αναφέρθηκε επίσης στη μετεγκατάσταση του χωριού Hornο στην πόλη Forst, στη δεκαετία του 1990, μετά τις δραστηριότητες των ορυχείων υπαίθριας εκμετάλλευσης στο Jänschwalde. Το χωριό μετεγκαταστάθηκε σε εδάφη όπου βρισκόταν παραδοσιακά εγκατεστημένη η κοινότητα των Σόρβων. Μέσω όλων των σχεδίων και διαδικασιών της, η κυβέρνηση επιχείρησε να εξασφαλίσει συνεργασία με τη μειονότητα και να εγγυηθεί την προστασία της. Τελική απόφαση σχετικά με τις νέες εξορύξεις στο ορυχείο υπαίθριας εκμετάλλευσης του Welzow-Süd, για το οποίο έχει εκφράσει ενδιαφέρον ο νέος φορέας εκμετάλλευσης, θα ληφθεί έως το 2020 το αργότερο, λαμβάνοντας υπόψη την ενεργειακή μετάβαση και τις τιμές της ενέργειας. Κανόνες για την προστασία της σορβικής μειονότητας περιλαμβάνονται στο Σύνταγμα του κρατιδίου του Βρανδεμβούργου και προβλέπονται επίσης στον νόμο σχετικά με την εξόρυξη λιγνίτη.

Όσον αφορά τη ρύπανση των υδάτων, ο κ. Freytag προσέθεσε ότι έχει εμφανή αντίκτυπο στον ποταμό Σπρέε στο Βερολίνο και στους ταμειυτήρες που περιέχουν πόσιμο νερό στο Βερολίνο και στη Φρανκφούρτη (Όντερ). Προκειμένου να διασφαλισθεί η ασφαλής παροχή πόσιμου νερού πρέπει να υπάρχει ένα σύστημα ταμειυτήρων και φραγμάτων που θα κατασκευαστεί βάσει στρατηγικού σχεδίου. Το σχέδιο αυτό υπόκειται επί του παρόντος στην κοινοβουλευτική διαδικασία και θα εφαρμοστεί στη συνέχεια με στρατηγικό τρόπο.

Ο κ. Freytag εξήγησε ακόμα ότι μετά την κατάργηση της παραγωγής πυρηνικής ενέργειας στη Γερμανία το 2022, θα αυξηθούν οι ανάγκες για ενέργεια παραγόμενη από άνθρακα (λιγνίτη και λιθάνθρακα). Δήλωσε ότι η αιολική ενέργεια έχει δείξει τα όριά της, ενώ το Βρανδεμβούργο αποτελεί πρωτοπόρο όσον αφορά τη μετάβαση σε ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές.

Ο κ. Fischer επιβεβαίωσε ότι επί του παρόντος δεν υπάρχει καθορισμένη ημερομηνία για το πότε θα πάνε να λειτουργούν σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής με καύση άνθρακα. Ωστόσο, υπάρχει ένα συνολικό σχέδιο σχετικά με την εξόρυξη στην περιοχή. Σύμφωνα με το σχέδιο

αυτό, η λειτουργία του τελευταίου ορυχείου και του τελευταίου σταθμού ηλεκτροπαραγωγής θα έχει διακοπεί μέχρι το 2040.

Η Margrete Auken τόνισε τη σημασία της εκπόνησης ενός συγκεκριμένου σχεδίου με εναλλακτικές πηγές ενέργειας πριν από το 2040. Ρώτησε σχετικά με την πρόσβαση σε δεδομένα και τη διαφάνεια και οι εκπρόσωποι βεβαίωσαν ότι όλες οι εκθέσεις και οι γνωμοδοτήσεις που καταρτίζονται, κάθε έγγραφο μελλοντικού σχεδιασμού και κάθε κείμενο εμπειρογνώμονα θα δημοσιεύεται και θα είναι προσβάσιμο. Προσέθεσαν ότι τα αντίστοιχα υπουργεία λειτουργούν με όσο τον δυνατόν μεγαλύτερη διαφάνεια και ότι θα δημοσιεύουν όλες τις πληροφορίες. Έχει ζητηθεί από ιδρύματα να συγκεντρώσουν δεδομένα και από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες να καταρτίσουν μελέτες με βάση τα δεδομένα αυτά. Οι κρατικές αρχές στηρίζουν τα δεδομένα αυτά και τα εμπιστεύονται.

Σύμφωνα με τα ισχύοντα σχέδια, δεν θα πραγματοποιηθεί άλλη μετεγκατάσταση στο κρατίδιο του Βρανδεμβούργου. Ωστόσο, εάν χρειαστεί επέκταση του Welzow-Süd, οι κάτοικοι του οικισμού Proschim που πρόσκειται στην πόλη Welzow θα χρειαστεί να μετεγκατασταθούν. Εν προκειμένω, το πρώτο βήμα θα πρέπει να πραγματοποιηθεί από την επιχειρηματική πλευρά, κάτι που δεν ισχύει επί του παρόντος. Τα σχέδια της LEAG [Lausitz Energie Bergbau AG και Lausitz Energie Kraftwerke AG, όμιλος ανωνύμων εταιρειών παραγωγής ενέργειας και εξορύξεων της Λουσατίας] που παρουσιάστηκαν τον Μάρτιο του 2017 θα οδηγήσουν σε μερική μετεγκατάσταση περίπου 200 ανθρώπων στον οικισμό Mühlrose που βρίσκεται στο κρατίδιο της Σαξονίας. Έως και πριν από δύο έτη, εξαιτίας των σχεδίων για το ορυχείο υπαίθριας εκμετάλλευσης Nochten (το οποίο επίσης βρίσκεται στο κρατίδιο της Σαξονίας), οι κάτοικοι είχαν προετοιμαστεί για το ενδεχόμενο μετεγκατάστασης. Υπεγράφησαν συμφωνίες, συνήφθησαν συμβάσεις και συμφωνήθηκε το ύψος της αποζημίωσης. Όταν ο σημερινός φορέας εκμετάλλευσης παρουσίασε το σχέδιό του σχετικά με τις εξορυκτικές δραστηριότητες στις αρχές Μαρτίου του 2017, υπήρξαν διαμαρτυρίες καθώς οι άνθρωποι είχαν προετοιμαστεί για μετεγκατάσταση.

Αμφότερα τα κρατίδια, του Βρανδεμβούργου και της Σαξονίας, έχουν ορίσει πολύ αυστηρά κοινωνικά κριτήρια αναφορικά με τη μετεγκατάσταση. Υπάρχει χάσμα γενεών: οι άνθρωποι μεγαλύτερης ηλικίας δεν επιθυμούν να φύγουν, ενώ οι νεότεροι είναι διατεθειμένοι να το κάνουν.

Σχετικά με το ζήτημα των κρατικών επιδοτήσεων για την εξόρυξη άνθρακα, οι εκπρόσωποι απάντησαν ότι δεν παρέχονται επιδοτήσεις για τον λιγνίτη, αλλά παρέχονται για τον λιθάνθρακα. Έχουν γίνει απόπειρες να ερμηνευθούν πληροφορίες από διάφορες πηγές και να υποστηριχθεί ότι έχουν χορηγηθεί επιδοτήσεις. Ωστόσο, σε επίπεδο ΕΕ υπάρχει ρητός ορισμός του τι συνιστά «επιδότηση» και, με βάση αυτόν τον ορισμό, δεν έχουν υπάρξει επιδοτήσεις.

Οι εκπρόσωποι βεβαίωσαν ότι τεράστια χρηματικά ποσά θα διατεθούν καθ' όλη τη χρονική περίοδο ενεργού εξόρυξης και αποκατάστασης της περιοχής. Οι κρατικές αρχές επιθυμούν να διασφαλίσουν ότι το κόστος δεν θα μετακυλισθεί στην κοινωνία. Αυτός ήταν ένας από τους λόγους για την προγραμματισμένη σταδιακή κατάργηση της εξόρυξης λιγνίτη αντί για μια απότομη αλλαγή που θα προκαλούσε αναταραχή. Διατηρούν διάλογο με τα ενδιαφερόμενα μέρη που εκπροσωπούνται στην «επιτροπή για την εξόρυξη λιγνίτη».

Η Carolin Schilde, υφυπουργός στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος και Γεωργίας, προσέθεσε ότι οι κρατικές αρχές διαπίστωσαν τις αρνητικές συνέπειες που έχει το

υδροξείδιο του σιδήρου στα αποθέματα των υδάτων και στην οικολογική κατάσταση των πλωτών οδών. Όσον αφορά τα θειικά άλατα δεν υπάρχουν επίσημα ανώτατα όρια. Το 2009 καταρτίστηκε σχέδιο για την πρόληψη της έκπλυσης υδροξειδίου του σιδήρου στην προστατευόμενη περιοχή του Spreewald που βρίσκεται πολύ κοντά στη ζώνη των εξορυκτικών δραστηριοτήτων. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη, ποσοστό 70 % της έκπλυσης υδροξειδίου του σιδήρου προέρχεται από τα ορυχεία που έχουν τεθεί εκτός λειτουργίας και ποσοστό 6 % από ενεργό εξόρυξη.

Η υφυπουργός υπογράμμισε ότι οι κρατικές αρχές συμμορφώνονται με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα. Κατά την ενεργό εξόρυξη, η συμμόρφωση εξασφαλίζεται επίσης κατά το πρώτο στάδιο του σχεδιασμού, όπου ορίζεται τι θα συμβεί στις κύριες εγκαταστάσεις μετά την ολοκλήρωση των εξορυκτικών δραστηριοτήτων. Οι κρατικές αρχές ασχολούνται επί του παρόντος με διαχειριστικού χαρακτήρα αποφάσεις που βασίζονται σε επιστημονικά στοιχεία, με σκοπό να τεθούν ανώτατα όρια στα θειικά άλατα και άλλα μέταλλα. Αναφορικά με τα θειικά άλατα, η διαδικασία αναμένεται να ολοκληρωθεί στα τέλη του 2018, ενώ αναφορικά με το υδροξείδιο του σιδήρου οι εργασίες αναμένεται να ολοκληρωθούν ως το 2019.

Συνάντηση με εκπροσώπους του Υπουργείου Επιστημών, Ερευνών και Πολιτισμού του Βρανδεμβούργου (παρουσία των εκπροσώπων της προηγούμενης συνάντησης)

Κατά τη συνεδρίαση, η Ulrike Gutheil, υφυπουργός του Υπουργείου Επιστημών, Ερευνών και Πολιτισμού του Βρανδεμβούργου, αντικαταστάθηκε από τον κ. Rudolf Keseberg, επικεφαλής του Τμήματος Κεντρικών Υποθέσεων, και τον κ. Clemens Neumann, επικεφαλής του Τμήματος Σορβικών- Βενδικών Υποθέσεων.

Στο Σύνταγμα του κρατιδίου του Βρανδεμβούργου, του 1992, τα δικαιώματα της σορβικής μειονότητας και η πολιτιστική της ταυτότητα προστατεύονται. Επιπλέον, ο νόμος περί Σόρβων/Βένδων ορίζει διάφορες μορφές ελευθεριών ως προς την αυτοδιάθεση της σορβικής μειονότητας. Επίσης, κατά τη δεκαετία του 1990, ιδρύθηκε το Συμβούλιο Σόρβων και Βένδων στο πλαίσιο της κοινοβουλευτικής διάρθρωσης του κρατιδίου. Το εν λόγω Συμβούλιο αποτελείται από πέντε μέλη της σορβικής κοινότητας. Τα μέλη εκλέγονται άμεσα, σύμφωνα με τροποποίηση του νόμου για τους Σόρβους/Βένδους, ενώ όλα τα μέλη της κοινότητας έχουν δικαίωμα ψήφου. Η άμεση ψηφοφορία ενισχύει τη νομιμότητα του εν λόγω Συμβουλίου και αυξάνει το ενδιαφέρον για τις εργασίες του. Η γνωμοδότησή του ζητείται σε κάθε κοινοβουλευτικό επίπεδο λήψης αποφάσεων. Επίσης, παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε όλες τις επιτροπές του κοινοβουλίου του κρατιδίου. Το εν λόγω Συμβούλιο διοργανώνει επίσης τακτικές συναντήσεις με εκπροσώπους των υπουργείων, εξασφαλίζοντας έτσι την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με ζητήματα που ανακύπτουν μεταξύ της διοίκησης και της σορβικής κοινότητας.

Η Ulrike Gutheil, υφυπουργός του Υπουργείου Ερευνών, Επιστημών και Πολιτισμού, αποτελεί επίσης εκπρόσωπο για θέματα σορβικών υποθέσεων και βρίσκεται πολύ τακτικά επιτόπου. Η πόλη Κότμπους και η διοικητική περιφέρεια Spree-Neisse διαθέτει επίσης εκπροσώπους πλήρους απασχόλησης που ασχολούνται με τα δικαιώματα των Σόρβων. Υπάρχουν σχέδια για τον διορισμό εκπροσώπων και σε άλλες διοικητικές περιφέρειες με σορβικό πληθυσμό.

Το 2014, ο νόμος περί Σόρβων/Βένδων τροποποιήθηκε: συγκεκριμένα, επαναπροσδιορίστηκαν οι περιοχές στις οποίες είναι εγκατεστημένη η μειονότητα. Στο παρελθόν, οι περιοχές αυτές

ήταν σαφώς οριοθετημένες και χαρακτηρίζονταν περιοχές με πολιτισμικές και γλωσσικές παραδόσεις. Ωστόσο, κατέστη σαφές ότι υπήρχαν και εκτός των καθορισμένων ζωνών περιοχές στις οποίες ήταν εγκατεστημένα μέλη της μειονότητας. Έτσι, ο νομικός ορισμός μετατράπηκε από «περιοχές εγκατάστασης» σε περιοχές με πολιτισμικές ή γλωσσικές παραδόσεις. Κατόπιν αυτού, πολλές περιοχές αυτοχαρακτηρίστηκαν περιοχές εγκατάστασης λόγω της αλλαγής του ορισμού. Οι εκπρόσωποι παραδέχτηκαν ότι υπήρξε επίσης, μέχρι έναν βαθμό, αντίσταση μεταξύ των κατοίκων των δήμων. Υπήρξαν καταγγελίες κατά της σύνδεσης δήμων. Το σύνολο των δαπανών για την προμήθεια δίγλωσσων οδικών σημάτων καλύφθηκε από το Υπουργείο.

Άλλα δικαιώματα που θεσπίστηκαν για τη σορβική μειονότητα περιλαμβάνουν το δικαίωμα να λαμβάνουν πληροφορίες από τη δημόσια διοίκηση και να επικοινωνούν επισήμως στη σορβική γλώσσα. Στον τομέα της εκπαίδευσης υπήρξαν πολλές ειδικές εγγυήσεις και στην πόλη Κότμπους ιδρύθηκε σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ωστόσο, δεδομένου ότι ο σορβικός πληθυσμός είναι διάσπαρτος, στάθηκε πρόκληση για την περιοχή η παροχή δυνατοτήτων εκμάθησης της γλώσσας, από τον βρεφονηπιακό σταθμό και μετά.

Το Ίδρυμα για τον Σορβικό Πληθυσμό, το οποίο είναι εγκατεστημένο στο Bautzen [Μπάουτσεν] της Σαξονίας ιδρύθηκε το 1999 από τα δύο κρατίδια, του Βρανδεμβούργου και της Σαξονίας. Συντονίζει και χρηματοδοτεί πολυάριθμες δραστηριότητες στα πεδία της εκπαίδευσης και του πολιτισμού, με προϋπολογισμό 18,6 εκατομμύρια ευρώ ετησίως. Επίσης, τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων της σορβικής κοινότητας.

Υπάρχουν γλωσσικές διαφορές μεταξύ των δύο σορβικών κοινοτήτων, εκείνης που ομιλεί την Άνω Σορβική και εκείνης που ομιλεί την Κάτω Σορβική. Επίσης, υπάρχουν διαρθρωτικές διαφορές. Στην περιοχή όπου ομιλείται η Άνω Σορβική ο πληθυσμός είναι περισσότερο συμπαγής, ενώ στην περιοχή όπου ομιλείται η Κάτω Σορβική είναι περισσότερο διασκορπισμένος. Μία από τις αιτίες στάθηκε η μετεγκατάσταση λόγω της εξόρυξης λιγνίτη. Κατά την άποψη του κ. Keseberg, η συνεργασία μεταξύ των δύο κρατιδίων, του Βρανδεμβούργου και της Σαξονίας, είναι πολύ στενή. Υπάρχουν κοινά προγράμματα χρηματοδότησης, ενώ στο πανεπιστήμιο της Λειψίας, στη Σαξονία, υπάρχει έδρα σορβικών σπουδών, που συγχρηματοδοτείται από το Βρανδεμβούργο. Επιπλέον, υπάρχουν διάφορες κοινές πολιτιστικές δραστηριότητες (π.χ. θέατρο).

Το πρόβλημα της αφομοίωσης επηρέασε τους Σόρβους στο παρελθόν και αποδείχθηκε πολύ σοβαρό. Πολλοί άνθρωποι χαρακτηρίζουν τους εαυτούς τους Σόρβους και πολλοί διατηρούν ίχνη παραδόσεων στις οικογένειές τους, όπως παραδοσιακές ενδυμασίες, ποιήματα ή ορισμένες φράσεις. Η γλώσσα προωθείται ενεργά, για παράδειγμα στο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Κάτω Σορβική γλώσσα, στην πόλη Κότμπους, ένα σχολείο που είναι επίσης πολύ δημοφιλές και για μαθητές οι οποίοι δεν διαθέτουν γνώσεις Σορβικών. Το σχέδιο Witaj για δίγλωσση εκπαίδευση ξεκινά από το επίπεδο του βρεφονηπιακού σταθμού. Μια άλλη πρόκληση είναι οι διασκορπισμένοι οικισμοί του σορβικού πληθυσμού. Συχνά, σχηματίζονται μικρές μόνο ομάδες παιδιών που χρειάζονται εκπαίδευση στα σορβικά, όμως το Υπουργείο έχει επενδύσει μεγάλα χρηματικά ποσά προκειμένου να εφαρμοσθούν θετικά μέτρα για την προώθηση της σορβικής γλώσσας και μειονότητας.

Σχετικά με την πρακτική της μετεγκατάστασης και τον τρόπο με τον οποίο έχει επηρεάσει τον πληθυσμό στην περιοχή μετεγκατάστασης, ο κ. Freytag προσέθεσε ότι πρέπει να γίνει διαφοροποίηση μεταξύ των μετεγκαταστάσεων που πραγματοποιήθηκαν έως το 1990 και

εκείνων που σημειώθηκαν αργότερα. Ως το 1990 εξαλείφθηκαν από τον χάρτη ολόκληρα χωριά εξαιτίας των ορυχείων εξόρυξης λιγνίτη υπαίθριας εκμετάλλευσης. Άνθρωποι που έμεναν αρχικά σε χωριά μετεγκαταστάθηκαν σε σύγχρονες πολυκατοικίες. Ήταν ασυνήθιστο το θέαμα ηλικιωμένων ατόμων με παραδοσιακές ενδυμασίες στις σύγχρονες πολυκατοικίες. Η παλαιά πρακτική της μετεγκατάστασης δεν είναι πλέον εφικτή και δεν μπορεί να διατηρηθεί, με δεδομένα τα δικαιώματα των μειονοτήτων που κατοχυρώνονται στο Σύνταγμα. Σήμερα ακολουθείται μια κοινωνικά υπεύθυνη πολιτική μετεγκατάστασης και η μετεγκατάσταση πραγματοποιείται μόνον εντός των ορίων της περιοχής εγκατάστασης – που αποτελεί ταυτόχρονα γλωσσική περιοχή – και μόνον εάν είναι απολύτως αναγκαία. Παραδείγματα της νέας πρακτικής μετεγκατάστασης είναι τα χωριά Neu Horno, Neu Haidemühl και Neu Kausche, όπου εξακολουθεί η λογική της διατήρησης των σχέσεων μεταξύ γειτόνων. Ωστόσο, για να αντιληφθεί κανείς τι συνεπάγεται η διαδικασία αυτή σε συναισθηματικό επίπεδο, πρέπει να μιλήσει με τα εμπλεκόμενα άτομα.

Αναφορικά με τον αντίκτυπο των ισχυουσών δραστηριοτήτων εξόρυξης, ο κ. Freytag επεσήμανε και πάλι ότι, εκτός από την απόφαση επέκτασης του ορυχείου υπαίθριας εκμετάλλευσης του Welzow-Süd που θα ληφθεί το 2020, δεν θα υπάρξουν άλλες μετεγκαταστάσεις στην περιοχή εγκατάστασης των Σόρβων στο Βρανδεμβούργο. Οι μετεγκαταστάσεις των χωριών έχουν πλέον ολοκληρωθεί. Γινόταν ανέκαθεν παραδεκτό ότι η εξόρυξη λιγνίτη είχε αντίκτυπο στη σορβική κοινότητα, τόσο πριν από το 1990 όσο και μετά. Παράδειγμα διαχείρισης και συμφιλίωσης με το παρελθόν αποτελεί το κέντρο τεκμηρίωσης στο Neu Horno. Παρόμοια σημεία αλληλεπίδρασης υπάρχουν και σε άλλα χωριά. Οι εξορυκτικές εταιρείες έχουν συνεισφέρει επίσης τεράστια ποσά στις κοινότητες, για τη στήριξη του σορβικού πολιτισμού.

Αναφορικά με την εκπαίδευση των καθηγητών στη Λειψία και τις καταγγελίες για περικοπές στη χρηματοδότησή της, ο κ. Neumann δήλωσε ότι δεν έχουν υπάρξει περικοπές: η χρηματοδότηση για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών στο πανεπιστήμιο της Λειψίας έχει αυξηθεί. Με βάση τη συμφωνία συνεργασίας μεταξύ του Βρανδεμβούργου και της Σαξονίας, το κρατίδιο του Βρανδεμβούργου συνέδραμε οικονομικά στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών ώστε να διδάξουν την Κάτω Σορβική. Η συμφωνία τροποποιήθηκε πριν από δύο έτη, με σημαντική αύξηση της συνεισφοράς του Βρανδεμβούργου. Ως εκ τούτου, θα καταστεί εφικτή η δημιουργία μόνιμης πανεπιστημιακής έδρας για την εκπαίδευση καθηγητών και να εξασφαλισθούν σπουδές υψηλού επιπέδου. Επιπλέον, εφαρμόστηκαν και άλλα μέτρα στήριξης, για παράδειγμα καθηγητές άλλων κλάδων μπορούν να μετεκπαιδευτούν για να γίνουν καθηγητές της σορβικής γλώσσας.

Συνάντηση με τον Hans-Georg Thiem, πρόεδρο της Περιφερειακής Υπηρεσίας Εξόρυξης Ανθρακα, Γεωλογίας και Πρώτων Υλών (Landesamt für Bergbau, Geologie und Rohstoffe, LBGR) του κρατιδίου του Βρανδεμβούργου

Ο κ. Thiem περιέγραψε τη δομή και τις αρμοδιότητες της Περιφερειακής Υπηρεσίας Εξόρυξης Ανθρακα, Γεωλογίας και Πρώτων Υλών (LBGR). Η υπηρεσία αυτή υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομικών και Ενέργειας του Βρανδεμβούργου και χρηματοδοτείται από το κρατίδιο του Βρανδεμβούργου. Ασχολείται με την έγκριση και την παρακολούθηση της διερεύνησης, της εξόρυξης, της προετοιμασίας και επεξεργασίας των πρώτων υλών, καθώς και με ζητήματα που άπτονται της υγείας των εργαζομένων. Είναι υπεύθυνη για όλα τα στάδια της διαδικασίας, ξεκινώντας με την προστασία του περιβάλλοντος από τις συνέπειες της εξόρυξης και καταλήγοντας στην αποκατάσταση των εδαφών. Επίσης, αποτελεί φορέα επιβολής του νόμου

που ασκεί εποπτεία των εξορυκτικών εταιρειών, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών έγκρισης στο πλαίσιο του επιχειρησιακού σχεδιασμού των εταιρειών.

Ο κ. Thiem παρουσίασε το τοπίο στην περιοχή της Λουσατίας με τα ενεργά σήμερα ορυχεία υπαίθριας εκμετάλλευσης και τα ορυχεία που λειτουργούσαν στην πρώην ΛΔΓ και έχουν πλέον τεθεί εκτός λειτουργίας.

Διευκρίνισε ότι η στάθμη των υπόγειων υδάτων στις περιοχές γύρω από τα ορυχεία είχε μειωθεί σημαντικά στο παρελθόν, ενώ τώρα αυξάνεται και πάλι. Μια ιδιαιτερότητα του εδάφους στην περιοχή είναι ότι περιείχε θειικό σίδηρο που εμφανίζεται γενικά στα υπόγεια ύδατα. Εξαιτίας της μείωσης της στάθμης των υπόγειων υδάτων λόγω της εξόρυξης, προκλήθηκε οξείδωση του πυρίτη. Με την εκ νέου άνοδο της στάθμης των υδάτων, αυτός ο πυρίτης ανέβηκε στην επιφάνεια μαζί με το νερό και εισήλθε στα υδατικά συστήματα. Η διαδικασία αυτή προκάλεσε την αλλαγή χρώματος των υδάτων.

Ο κ. Thiem έκανε μια σύντομη επισκόπηση των μέτρων που εγκρίθηκαν για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Τα μέτρα εστιάζουν σε δύο περιοχές του Βρανδεμβούργου: το βόρειο τμήμα της περιοχής Spreewald και το τμήμα νοτίως του Spreewald. Η κρατική υπηρεσία συντονίζει τις εργασίες που συνδέονται με την έκπλυση και διενεργεί τακτικές εργασίες παρακολούθησης. Το 2015, το κοινοβούλιο του κρατιδίου αποφάσισε να καταρτίσει στρατηγικό σχέδιο σχετικά με την πρόληψη και την προστασία του συστήματος του ποταμού Σπρέε από απόβλητα εξόρυξης, στο πλαίσιο του οποίου θα αναπτύσσονταν περαιτέρω άμεσα μέτρα που είχαν εφαρμοστεί στο παρελθόν.

Ο κ. Thiem αναφέρθηκε στις δύο εξορυκτικές εταιρείες στην περιοχή. Η *Lausitzer und Mitteldeutsche Bergbauverwaltungsgesellschaft mbH* (LMBV) ήταν μια εταιρεία που ιδρύθηκε από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, αλλά οφείλει να συμπεριφέρεται με τον ίδιο τρόπο όπως οι ιδιωτικές επιχειρήσεις και η *Lausitz Energie Bergbau AG* and *Lausitz Energie Kraftwerke AG* (LEAG). Η υπηρεσία LBGR εξουσιοδοτεί δραστηριότητες, ιδίως της LEAG, ενώ οι βασικές νομικές διατάξεις είναι οι απαιτήσεις που ορίζει ο ομοσπονδιακός νόμος περί εξόρυξης.

Σχετικά με το ζήτημα της ανεξαρτησίας της LBGR, ο κ. Thiem ανέφερε ως παράδειγμα τη διαδικασία σχεδιασμού που δρομολογείται για την υποβολή αίτησης χορήγησης άδειας για νέο ορυχείο υπαίθριας εκμετάλλευσης ή για επέκταση ενός υφιστάμενου ορυχείου στην LBGR. Τα διοικητικά δικαστήρια είναι σε θέση να ελέγχουν τη χορήγηση, ή μη, της άδειας. Κατά τη γνώμη του κ. Thiem, αυτό εγγυάται την ανεξαρτησία της υπηρεσίας. Διοικητικές διαδικασίες χρησιμοποιούνται σήμερα ολοένα συχνότερα.

Υπάρχουν προκλήσεις που συνδέονται με το είδος εξόρυξης που πραγματοποιούνταν στην πρώην ΛΔΓ και το είδος εξόρυξης που πραγματοποιείται σήμερα. Όποτε μια εταιρεία λαμβάνει άδεια από την υπηρεσία, αυτή συνοδεύεται από κατάλογο σημείων προς υποχρεωτική παρακολούθηση. Υπάρχει μεγάλο δίκτυο σημείων παρακολούθησης και ανεξάρτητων ειδικών, των οποίων ζητείται η γνώμη.

Συνάντηση με αναφέροντες

Οι συμμετέχοντες στη συνάντηση ήταν: οι αναφέροντες Hannes Wilhelm-Kell και Oliver Powalla· ο Thomas Burchardt, εκπρόσωπος της σορβικής κοινότητας στην επιτροπή για τον λιγνίτη του Βρανδεμβούργου· ο Axel Kruschat, μέλος του παραρτήματος της ένωσης BUND -

Friends of the Earth Germany (Φίλοι της γης, Γερμανία) στο Βρανδεμβούργο· και οι Silke Milius, Edith και Christian Penk, εκπρόσωποι της σορβικής μειονότητας. Κατά την έναρξη της συνάντησης ο κ. Csáky παρουσίασε ένα σύντομο ιστορικό των προηγούμενων συναντήσεων με τις κρατικές αρχές, και ακολούθησαν παρουσιάσεις από τους αναφέροντες και τους καλεσμένους.

Ο κ. Kell έκανε μια σύντομη επισκόπηση της αναφοράς του προσθέτοντας περισσότερες πληροφορίες και παρέχοντας παραδείγματα. Οι κυβερνήσεις του κρατιδίου όφειλαν να ορίσουν πολιτικούς στόχους σχετικά με το μέλλον της ενεργειακής πολιτικής. Και στα δύο κρατίδια, τη Σαξονία και το Βρανδεμβούργο, δεν υπήρξε καμία δέσμευση για τον καθορισμό τελικής ημερομηνίας κατά την οποία θα έχει ολοκληρωθεί η σταδιακή κατάργηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με χρήση άνθρακα, και οι κυβερνήσεις προβλέπουν ότι οι δραστηριότητες εξόρυξης λιγνίτη θα συνεχιστούν έως το 2040. Οι κρατικές αρχές υλοποιούν τους στόχους της ενεργειακής πολιτικής εντός του δεδομένου πολιτικού πλαισίου. Κατά τη διαδικασία χορήγησης αδειών για δραστηριότητες εξόρυξης λιγνίτη, οι κρατικές αρχές οφείλουν να σταθμίζουν τα συμφέροντα μεταξύ της λαϊκής βούλησης αφενός και της ενεργειακής πολιτικής αφετέρου.

Δήλωσε ότι η πλειονότητα των 100 000 ατόμων που απασχολούνταν στην εξόρυξη λιγνίτη πριν από την επανένωση ήταν μετακινούμενοι εργαζόμενοι από άλλα μέρη της πρώην ΛΔΓ. Το τίμημα της εξόρυξης άνθρακα ήταν η καταστροφή 136 χωριών και τοπίων έκτασης περίπου 1 500 km². Το γεγονός ότι 30 000 άνθρωποι έχασαν τις κατοικίες τους είχε σοβαρό αντίκτυπο στον πολιτισμό και τη γλώσσα. Δεν δόθηκε καμία οφειλόμενη αποζημίωση. Οι δημόσιες αρχές συχνά παρουσίαζαν την εξόρυξη λιγνίτη ως επιτυχημένο εγχείρημα, για παράδειγμα σε σχέση με την επανεγκατάσταση του Hornο. Στην πραγματικότητα, δεν επρόκειτο για επιτυχία, αλλά το αντίθετο. Ως απάντηση στη δήλωση του Υπουργείου ότι 6 % της ρύπανσης των υδάτων, όπως η έκπλυση, προέρχεται από ενεργό εξόρυξη, ο αναφέρων υποστήριξε ότι επιστημονικές γνώμες επιβεβαιώνουν μια μεγαλύτερη επίδραση της ενεργού εξόρυξης, σήμερα και στις μελλοντικές προβλέψεις.

Το παράδειγμα του ορυχείου υπαίθριας εκμετάλλευσης Nochten κατέδειξε τις επιπτώσεις στη βιόσφαιρα των ανακριβών δεδομένων που χρησιμοποιούνται ως βάση για την έκδοση των αδειών. Οι εξορυκτικές δραστηριότητες αντιμετωπίζονται με έλλειψη αυστηρότητας που δεν αποτελεί μέρος του στρατηγικού σχεδιασμού. Η πρόδοός τους είναι ταχύτερη από ό,τι προβλεπόταν αρχικά και προηγούνται ήδη κατά ένα έτος από τον προβλεπόμενο σχεδιασμό. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μη επίδειξη σεβασμού για τα απειλούμενα είδη και την εξαφάνισή τους. Συνεπώς προκαλείται διατάραξη της βιόσφαιρας. Υπάρχει μια γενική τάση να μην προστατεύονται απειλούμενα είδη, κάποια εκ των οποίων περιλαμβάνονται στον κόκκινο κατάλογο απειλούμενων ειδών.

Ο κ. Powalla παρέπεμψε στην αναφορά του και στην απάντηση της Επιτροπής και έδωσε συμπληρωματικές πληροφορίες. Κατά την άποψή του, δεν τηρήθηκε η απαγόρευση της υποβάθμισης που ορίζεται στην οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα.

Καταρχάς, η συγκέντρωση θεικών αλάτων στον ποταμό Σπρέε βρίσκεται σε κρίσιμο επίπεδο και αποτελεί πραγματικό κίνδυνο για την παροχή πόσιμου νερού από τον ποταμό στο Βερολίνο, που επηρεάζει περίπου 1 εκατομμύριο ανθρώπους. Οι τιμές των θεικών αλάτων είναι κοντά στην οριακή τιμή ή και την υπερβαίνουν σε ορισμένες περιοχές, και αναμένεται ότι θα αυξηθούν περαιτέρω. Νέες πηγές, όπως η τεχνητή λίμνη «Cottbuser Ostsee», η οποία

τροφοδοτείται με νερό από τον ποταμό Σπρέε, δημιουργήθηκαν με επιμολυσμένο νερό. Τα επόμενα έτη αναμένεται να σημειωθεί σοβαρή υποβάθμιση. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, έχει προβλεφθεί η λήψη μέτρων αντιμετώπισης αλλά ο αναφέρων δεν διαπίστωσε συστηματική λήψη τέτοιων μέτρων. Η σημερινή κυβέρνηση του κρατιδίου δεν ακολουθεί συστηματική προσέγγιση. Το εικαζόμενο γενικό δημόσιο συμφέρον όσον αφορά την παραγωγή ενέργειας με τη χρήση λιγνίτη χρησιμοποιείται για να δικαιολογήσει την υπέρβαση των κατευθυντηρίων τιμών εκπομπών ειδικά των θεικών αλάτων στα ύδατα. Ωστόσο, αποτελεί ζήτημα πολιτικής επιλογής το γεγονός ότι η συνέχιση και η επέκταση της χρήσης του λιγνίτη εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο συζήτησης.

Κατά δεύτερον, ο κ. Powalla δήλωσε ότι έχουν χορηγηθεί συγκαλυμμένες επιδοτήσεις στην εξορυκτική βιομηχανία. Η αρμόδια για την εξόρυξη αρχή μπορεί να ζητήσει εγγύηση από την εξορυκτική εταιρεία ως αποθεματικό για την εξασφάλιση της αποκατάστασης της γης όπου πραγματοποιούνται εξορυκτικές δραστηριότητες. Κατά την πώληση των εγκαταστάσεων εξόρυξης από τη σουηδική εταιρεία Vattenfall, καταβλήθηκε 1,7 δις ευρώ στην τσεχική επενδύτρια εταιρεία EPH. Το ποσό αυτό δεν εμφανίστηκε ποτέ στα στοιχεία ενεργητικού της LEAG. Επιπλέον, χορηγήθηκαν εξαιρέσεις όσον αφορά την καταβολή φόρου ή τέλους για τη χρήση των υπόγειων υδάτων και για τη χρήση ορισμένων υποδομών. Η εξόρυξη στο Βρανδεμβούργο είναι οικονομικά βιώσιμη, εν μέρει εξαιτίας των παροχών που δίνονται στο πλαίσιο της διαδικασίας έγκρισης, όσον αφορά τα ύδατα. Δεν έχει καταστεί υποχρεωτικό για την εξορυκτική εταιρεία να συμμορφώνεται με τις τιμές των υδάτων ούτε να διασφαλίζει τη διατήρηση των υδάτων σε αξιοπρεπή οικολογική κατάσταση. Σύμφωνα με την αιτιολόγηση, δεν πρόκειται παρά για μείωση της στάθμης των υπόγειων υδάτων και δεν υπάρχουν χημικές ενώσεις που να εισέρχονται στο νερό. Ωστόσο, η οξείδωση και η έκπλυση πυρίτη αποτελούν σαφή υποβάθμιση των υδάτων. Μια τέτοια εξαίρεση δεν πρέπει να γίνεται αποδεκτή, με βάση την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα.

Οι εκπρόσωποι αναφέρθηκαν επίσης στη δύσκολη, κατά την άποψή τους, επικοινωνία με τις κρατικές αρχές και ανέφεραν ορισμένα παραδείγματα. Η εκπρόσωπος σορβικών υποθέσεων του Υπουργείου Επιστημών, Ερευνών και Πολιτισμού είναι υπεύθυνη για όλα τα ζητήματα, ακόμα και όσα αφορούν εσωτερικές πολιτικές. Η σορβική μειονότητα περιορίζεται στα πολιτιστικά και λαογραφικά χαρακτηριστικά της. Επιπλέον, δεν έχει υπάρξει απάντηση από την εκπρόσωπο σορβικών υποθέσεων σε επιστολή σχετικά με τις προβλεπόμενες εκλογές για την ανάδειξη σορβικού κοινοβουλίου. Πριν από δέκα έτη, οι κάτοικοι μιας περιοχής που προοριζόταν για μετεγκατάσταση λόγω του ορυχείου υπαίθριας εκμετάλλευσης στο Jänschwalde-Nord δεν έλαβαν απευθείας πληροφόρηση σχετικά με τα σχέδια μετεγκατάστασης. Έπειτα από δεκαετή μάχη των εμπλεκόμενων κατοίκων, το σχέδιο για το ορυχείο υπαίθριας εκμετάλλευσης ακυρώθηκε. Οι κάτοικοι ενημερώθηκαν για την αλλαγή αυτή με αντίγραφο επιστολής προς την εταιρεία εξόρυξης.

Ο κ. Kruschat δήλωσε ότι οι σχέσεις με τις αρχές είναι τεταμένες. Η BUND μετρά τακτικά διαφορετικές τιμές και καταλήγει σε διαφορετικά αποτελέσματα από αυτά στα οποία καταλήγουν οι αρχές. Επιπλέον, τα σημεία μετρήσεως των αρχών που αφορούν το υδροξείδιο του σιδήρου έχουν μετακινηθεί. Οι τιμές μετάλλων όπως το ουράνιο και το αρσενικό είναι πολύ υψηλότερες των ορίων που έχουν καθοριστεί στις σχετικές διατάξεις του Βρανδεμβούργου. Αναφορικά με την ιλύ, έχουν σημειωθεί παραβιάσεις των νομικών απαιτήσεων. Η ιλύς έχει μεν απομακρυνθεί αλλά δεν απορρίπτεται με δέοντα τρόπο. Κατά την άποψη του κ. Kruschat, το πρόβλημα της ρύπανσης υποτιμάται συστηματικά.

Επιπλέον, το μοντέλο όγκου που χρησιμοποιείται για να δικαιολογηθεί η εξόρυξη λιγνίτη βασίζεται σε λανθασμένο υπολογισμό. Η ζήτηση λιγνίτη είναι τα τελευταία χρόνια πολύ χαμηλότερη από ό,τι αναφέρεται στις διαδικασίες για τη χορήγηση αδειών. Το μοντέλο όγκου χρησιμοποιείται για να δικαιολογηθούν οι αποκλίσεις από την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα. Ωστόσο, εάν η βάση επί της οποίας εφαρμόζονται οι αποκλίσεις είναι εσφαλμένη, αυτό συνεπάγεται παραβίαση της οδηγίας.

Αναφορικά με το ζήτημα κατά πόσον τα έργα ανάπλασης υπήρξαν επιτυχημένα, ο κ. Kell δήλωσε ότι τα έργα αυτά είναι σπάνια. Τα έργα περιβαλλοντικού χαρακτήρα που αφορούν μετεγκαταστάσεις απειλούμενων ειδών συχνά δεν συνοδεύονται από έλεγχο των αποτελεσμάτων. Οι αρχές εστίασαν ιδιαίτερα στον τουρισμό στις αποκατεστημένες περιοχές. Ωστόσο, οι τεχνητές λίμνες περιέχουν συχνά νερό κακής ποιότητας και δεν συνιστώνται για κολύμπι. 30 000 εκτάρια αποκατεστημένων περιοχών έκλεισαν και πάλι μετά το άνοιγμά τους διότι το έδαφος ήταν ασταθές λόγω της ανόδου της στάθμης των υπόγειων υδάτων.

Σχετικά με το ζήτημα των σχέσεων μεταξύ των πολιτών, ο κ. Kell επεσήμανε ότι μια αναφορά σε περιφερειακό επίπεδο, ταυτόσημη με την αναφορά αριθ. 1012/2017, με αίτημα να μπει τέλος σε περαιτέρω εξορυκτικές δραστηριότητες στην περιοχή, συγκέντρωσε περισσότερες από 120 000 υπογραφές. Ταυτόχρονα, η βιομηχανία εξόρυξης λιγνίτη δρομολόγησε πρωτοβουλία για την διατήρηση της υπάρχουσας κατάστασης αναφορικά με τις δραστηριότητες εξόρυξης. Η πρωτοβουλία αυτή, μολονότι έλαβε χρηματοδοτική στήριξη και προωθήθηκε από τον κλάδο εξόρυξης άνθρακα και ακόμα και από δημόσιους φορείς, δεν συγκέντρωσε παρά 60 000 υπογραφές. Κατά την άποψη του αναφέροντος, το γεγονός αυτό αποδεικνύει ότι η βούληση των ανθρώπων είναι σαφής. Υπήρξαν και άλλες πρωτοβουλίες πολιτών που αφορούσαν το μέλλον της περιοχής της Λουσατίας, οι οποίες επί του παρόντος φέρουν τον κοινό τίτλο «*Lausitzer Perspektiven*» (προοπτικές της Λουσατίας). Ωστόσο, οι δυνατότητες υλοποίησης των ιδεών που περιλαμβάνονται στις πρωτοβουλίες είναι περιορισμένες. Σύμφωνα με τους αναφέροντες, απαιτείται μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών και των τοπικών αρχών σε κοινοβουλευτικό επίπεδο προκειμένου να υλοποιηθούν επιτυχώς οι ιδέες αυτές. Ο κ. Powalla προσέθεσε ότι οι κάτοικοι των περιοχών γύρω από τα ορυχεία και τους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής εργάζονται στα ορυχεία ή για λογαριασμό των ορυχείων και ότι υπάρχει στήριξη υπέρ των δραστηριοτήτων εξόρυξης λιγνίτη. Ωστόσο, πρόκειται για μια μειοψηφία που τελεί υπό την επιρροή μιας ισχυρής ομάδας πίεσης εκ μέρους του κλάδου. Αυτή η ομάδα πίεσης ελέγχει επίσης την κυβέρνηση του κρατιδίου του Βρανδεμβούργου. Το Βερολίνο αποφάσισε να προβεί σε σταδιακή κατάργηση της εξόρυξης άνθρακα αλλά εισάγει επίσης μεγάλη ποσότητα ενέργειας προερχόμενη από εξόρυξη λιγνίτη στο Βρανδεμβούργο. Στο πλαίσιο του συστήματος κοινού σχεδιασμού χρήσης γης που εφαρμόζεται στα κρατίδια του Βερολίνου και του Βρανδεμβούργου, το Βερολίνο είχε την ευκαιρία να ασκήσει πίεση στο Βρανδεμβούργο αναφορικά με τη σταδιακή κατάργηση του λιγνίτη. Ωστόσο, το Βερολίνο επέλεξε να μην το κάνει.

Επιπλέον, ο αναφέρων ξεπλάγη από την αντίδραση των πρωθυπουργών των δύο κρατιδίων, δηλαδή της Σαξονίας και του Βρανδεμβούργου, έναντι της σχεδιαζόμενης πώλησης της εταιρείας εξόρυξης από τη σουηδική εταιρεία Vattenfall. Οι πρωθυπουργοί ταξίδεψαν στη Σουηδία και ζήτησαν να συνεχιστούν οι εξορυκτικές δραστηριότητες στην περιοχή προκειμένου να προστατευτούν κυρίως οι θέσεις εργασίας. Ωστόσο, σε σύγκριση με άλλες βιομηχανίες, ο κλάδος του άνθρακα δεν αποτελεί πλέον τον βασικό εργοδότη στην περιοχή.

Η Γερμανία βρισκόταν κάποτε στην πρώτη γραμμή του κλάδου ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Ωστόσο, με τη θέσπιση του γερμανικού νόμου για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, ορίστηκε η επιβολή φόρου 2,5 λεπτά/kWh για την παραγωγή και ίδια χρήση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Η ρύθμιση αυτή ως αποτέλεσμα να ανασταλούν περαιτέρω εξελίξεις των νέων τεχνολογιών στον εν λόγω κλάδο, κατάσταση με ιδιαίτερα επιζήμια αποτελέσματα για τις ΜΜΕ. Η LEAG δεν είναι πλέον η κύρια βιομηχανική δύναμη στο Βρανδεμβούργο. Ο τομέας της ανανεώσιμης ενέργειας απασχολεί σήμερα 30 000 άτομα. Τα επιστημονικά δεδομένα αποδεικνύουν ότι είναι εφικτό να επιτευχθεί ένα ενεργειακό μείγμα που θα περιλαμβάνει ποσοστό 80% ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Το Βρανδεμβούργο έχει ορίσει στόχους για το κλίμα. Ωστόσο, κατά την άποψη του κ. Kruschat, οι στόχοι αυτοί δεν μπορούν να επιτευχθούν σε επίπεδο κρατιδίου. Για να επιτευχθούν οι στόχοι και δεδομένου ότι 60% των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου προέρχονται από τον λιγνίτη, είναι αναγκαία η σταδιακή κατάργηση της εξόρυξης λιγνίτη.

Στο πλαίσιο αναθεώρησης της ενεργειακής στρατηγικής, το Βρανδεμβούργο έδωσε εντολή για τη σύνταξη έκθεσης προγνώσεων. Τα επιστημονικά ιδρύματα που συμμετείχαν στη μελέτη συμφώνησαν σε μεγάλο βαθμό ότι διαρθρωτική αλλαγή στην περιοχή της Λουσατίας λόγω της σταδιακής κατάργησης της εξόρυξης λιγνίτη δεν πρόκειται να πραγματοποιηθεί πριν από το 2038. Για την ακρίβεια, οι δημογραφικές αλλαγές θα εξισορροπήσουν την κατάσταση και δεν απαιτούνται αναγκαστικές απολύσεις. Μιλώντας για διαρθρωτική αλλαγή, είναι αναγκαίο να ληφθεί υπόψη και η επόμενη γενιά.

Αναφορικά με τη συνεργασία μεταξύ της σορβικής κοινότητας και των αρχών και το μέλλον της κοινότητας, ο κ. Kell δήλωσε ότι το συμβούλιο σορβικών υποθέσεων δεν αποτελεί παρά συμβουλευτικό φορέα που δεν διαθέτει δικαίωμα άσκησης βέτο ούτε ουσιαστική εξουσία. Τα μέλη του εργάζονται εθελοντικά. Οι διαδικασίες εκλογής του διεξάγονται με πολύ δημοκρατικό τρόπο. Το συμβούλιο έχει επιστήσει την προσοχή του κοινού σε συγκεκριμένα ζητήματα που αφορούν τη μειονότητα και έχει επιχειρήσει να μειώσει την αυστηρότητα ορισμένων κρατικών αποφάσεων, όπως ο κατακερματισμός των περιοχών εγκατάστασης λόγω της **αναδιοργάνωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης**.

Ο κ. Kell επιβεβαιώνει ότι το Βρανδεμβούργο υποστηρίζει την κατάρτιση εκπαιδευτικών προκειμένου να διδάξουν τη σορβική γλώσσα στο πανεπιστήμιο της Λειψίας. Ωστόσο, ο προϋπολογισμός είναι περιορισμένος και δεν επαρκεί για την επίτευξη του στόχου κατάρτισης 100 εκπαιδευτικών με τις δίγλωσσες δεξιότητες που θα χρειαστούν για να καλύψουν τις ανάγκες για τα επόμενα 20 έτη.

Πέμπτη, 15 Φεβρουαρίου 2018

Συνάντηση με εκπροσώπους των εταιρειών Lausitz Energie Bergbau AG και Lausitz Energie Kraftwerke AG (LEAG) και επίσκεψη στον σταθμό ηλεκτροπαραγωγής Schwarze Pumpe

Κατόπιν ξενάγησης διάρκειας μίας ώρας στον σταθμό ηλεκτροπαραγωγής Schwarze Pumpe, ο κ. Wolfgang Rolland παρουσίασε την εταιρεία LEAG. Σε περιφερειακό επίπεδο, η LEAG αποτελεί μια παραδοσιακή και παλαιά εταιρεία. Στην περιοχή της Λουσατίας, η εξόρυξη αποτελεί παράδοση με ιστορία άνω των 150 ετών. Για μια περίοδο 12 ετών (έως τον Οκτώβριο 2016), η εταιρεία ανήκε στη σουηδική επιχείρηση Vattenfall. Πριν από ενάμιση χρόνο, η Vattenfall αποφάσισε να καταργήσει την εξόρυξη άνθρακα από τις δραστηριότητές της. Οι δύο

νέοι ιδιοκτήτες της εταιρείας είναι και οι δύο τσεχικές εταιρείες, η EPH και η PPF. Η εταιρεία διαθέτει ανθρακωρυχεία στο Βρανδεμβούργο και τη Σαξονία, τρεις σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής στη Λουσατία, δύο μονάδες στο Lippendorf κοντά στην πόλη της Λειψίας, καθώς και δύο μικρούς σταθμούς παραγωγής ενέργειας με χρήση φυσικού αερίου και εγκαταστάσεις επιτόπιας επεξεργασίας. Σύμφωνα με τον κ. Rolland, η LEAG παράγει ποσοστό 8 % του συμβατικού ηλεκτρικού ρεύματος που παράγεται στη Γερμανία, το οποίο ισοδυναμεί με ποσοστό περίπου 10 % του συνόλου του ηλεκτρικού ρεύματος που χρησιμοποιείται στη Γερμανία. Η LEAG διαθέτει επί του παρόντος προσωπικό που αριθμεί 8000 μέλη. Η πώληση της εταιρείας στους τσέχους επενδυτές δεν επέφερε απώλεια θέσεων εργασίας αλλά δημιούργησε πρόσθετες θέσεις εργασίας. Το 2007, η Vattenfall κατήρτισε μακροπρόθεσμο σχέδιο έως το έτος 2050. Με την αλλαγή του πολιτικού περιβάλλοντος, η LEAG έθεσε νέα όρια μετά την πώληση και κατήρτισε τον Μάρτιο του 2017 νέο σχέδιο για την περιοχή για τα επόμενα 25 έως 30 έτη. Αυτό αποτέλεσε ένα σαφές βήμα οπισθοχώρησης σε σχέση με τα όσα προγραμματιζόνταν από την Vattenfall. Δύο νέα ορυχεία που είχαν προγραμματιστεί στο παρελθόν δεν θα λειτουργήσουν και οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής του Jänschwalde και του Nochten θα μειώσουν την παραγωγή άνθρακά τους. Σε 25 με 30 χρόνια κατά πάσα πιθανότητα δεν θα υπάρχουν πλέον νέα ορυχεία στην περιοχή και δεν θα κατασκευάζονται νέοι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής. Ωστόσο, 25 με 30 χρόνια αναμένεται ότι θα είναι και η υπόλοιπη διάρκεια ζωής της εταιρείας. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, η εταιρεία θα υποβληθεί σε αναδιάρθρωση μαζί με το προσωπικό της. Σύμφωνα με τον κ. Rolland, η περίοδος αυτή θα είναι επίσης το διάστημα εντός του οποίου η περιοχή πρέπει να προγραμματίσει εναλλακτικές λύσεις στην εξόρυξη άνθρακα που επί του παρόντος αποφέρει 1,4 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως. Την περίοδο 2020-2023 θα υπάρξει έλλειψη εγγυημένης συμβατικής ενέργειας στη Γερμανία. Κατά τα έτη αυτά θα παρατηρηθεί κορύφωση της ζήτησης και θα χρειαστεί να εισαχθεί ηλεκτρική ενέργεια από το εξωτερικό. Ο κ. Rolland προσέθεσε ότι η LEAG έχει υπερβεί τους στόχους για το κλίμα που έχουν τεθεί τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο.

Στην ερώτηση κατά πόσον συμβάλλει η LEAG στο κόστος ανάπλασης των παλαιών ορυχείων λιγνίτη, ο κ. Rolland απάντησε ότι υπάρχουν δύο εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των εξορύξεων στην περιοχή, η LEAG και η LMBV. Η γερμανική ομοσπονδιακή κυβέρνηση ανέλαβε την ευθύνη για την προστασία του περιβάλλοντος μετά την επανένωση το 1990. Η LMBV, η οποία ιδρύθηκε το 1994, πήρε υπό τη διαχείρισή της τις παλαιές εγκαταστάσεις της πρώην ΛΔΓ, και ανέλαβε την ευθύνη για τα εδάφη στα οποία είναι αυτές εγκατεστημένες. Η LEAG υποχρεούται εκ του νόμου να χρηματοδοτήσει η ίδια τις εργασίες ανάπλασης των νέων ορυχείων μετά το πέρας των εργασιών εξόρυξης. Σύμφωνα με το εμπορικό δίκαιο της Γερμανίας, η LEAG πρέπει να δημιουργήσει αποθέματα για να είναι εφικτή η αποκατάσταση της γης σε ετήσια βάση. Οι εκπρόσωποι έδωσαν το παράδειγμα ενός παλαιού ορυχείου υπό τη διαχείριση της LEAG κοντά στο Κότμπους, το οποίο έχει μετατραπεί σήμερα σε λίμνη. Η LEAG κάλυψε εξ ολοκλήρου το κόστος αποκατάστασης ύψους 250 εκατομμυρίων ευρώ. Ο Thomas Penk προσέθεσε ότι οι αρχές στο Βρανδεμβούργο και τη Σαξονία έχουν καταρτίσει στρατηγικά σχέδια για την εξόρυξη λιγνίτη και την υλοποίησή της. Τα σχέδια περιέχουν πληροφορίες σχετικά με τον τύπο επιφάνειας που χρήζει αποκατάστασης με βάση τη δραστηριότητα που ασκούνταν στην περιοχή πριν από τις εξορυκτικές δραστηριότητες. Σχέδια πλαισίου σε κατώτερο επίπεδο ορίζουν με αναλυτικότερο τρόπο ειδικές πτυχές του σχεδιασμού, όπως το χρονοδιάγραμμα.

Η κα Auken ζήτησε στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις εκπομπές CO₂ που έχουν προκαλέσει οι εργασίες εξόρυξης λιγνίτη της LEAG. Ο κ. Rolland απάντησε ότι η LEAG έχει ήδη επιτύχει

τον στόχο που έθεσε η Γερμανία, δηλαδή τη μείωση των εκπομπών CO₂ κατά 40 % έως το 2020. Η εξόρυξη λιγνίτη διαδραματίζει επί του παρόντος αναγκαίο ρόλο στο ενεργειακό μείγμα. Η LEAG υποβάλλει στοιχεία σχετικά με τις εκπομπές, συμπεριλαμβανομένης της συνολικής συγκέντρωσης και της απόλυτης ποσότητας, σε ετήσια βάση, στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος και Γεωργίας του Βρανδεμβούργου. Η εταιρεία στοχεύει στην πλέον αποτελεσματική χρήση του λιγνίτη. Θεωρεί ότι στηρίζει τις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας. Σε περιόδους επαρκούς παραγωγής αιολικής ενέργειας, μονάδες σταθμών παραγωγής ενέργειας της LEAG απενεργοποιούνται. Η LEAG επιχείρησε επίσης να εφαρμόσει σύστημα δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα (CCS), αλλά δυστυχώς δεν το κατόρθωσε.

Στην ερώτηση της κας Auken, ποια μέτρα έχουν ληφθεί για τη σταθεροποίηση περιοχών στις οποίες δεν είναι εφικτή η πρόσβαση, οι εκπρόσωποι της LEAG επανέλαβαν ότι από το 1994 οι εν λόγω περιοχές τελούν υπό τον έλεγχο της LMBV. Πολλά ορυχεία υπαίθριας εκμετάλλευσης της πρώην ΛΔΓ έκλεισαν εν μία νυκτί χωρίς να πραγματοποιηθεί κατάλληλος καθαρισμός. Η LMBV χρειάστηκε να αντιμετωπίσει αρκετά προβλήματα που προκλήθηκαν λόγω της υποβάθμισης του εδάφους και αντιμετώπισε δυσκολίες την τελευταία δεκαετία. Η LEAG διδάχτηκε από τις εμπειρίες της LMBV και προσπάθησε να αποφύγει αυτές τις συνέπειες κατά την αποκατάσταση των ορυχείων υπαίθριας εκμετάλλευσης. Η εταιρεία θα προβεί σε αλλαγή του συστήματος προκειμένου να σφραγίσει το έδαφος.

Η κα Auken ζήτησε επίσης επιβεβαίωση ότι το βάρος της απόδειξης στην περίπτωση ζημιών σε κατοικίες επωμίζεται ο ιδιοκτήτης της κατοικίας. Η LEAG επιβεβαίωσε ότι, σύμφωνα με το γερμανικό δίκαιο, ο ιδιοκτήτης της κατοικίας πρέπει να αποδεικνύει ότι η ζημία στην κατοικία προκλήθηκε λόγω της εξόρυξης. Αυτό ισχύει για την εξόρυξη σε ορυχεία υπαίθριας εκμετάλλευσης και ο λόγος είναι ότι δεν υπάρχουν κατοικίες πάνω από τα ορυχεία, και άρα δεν υπάρχει άμεσος αντίκτυπος από τα ορυχεία. Ο μόνος πραγματικός παράγοντας κινδύνου που θα μπορούσε να οδηγήσει σε πρόκληση ζημιών είναι τα υπόγεια ύδατα. Οι ζημιές δεν αποτελούν τον κανόνα αλλά την εξαίρεση.

Οι εκπρόσωποι της LEAG αναφέρθηκαν επίσης στην κατηγορία περί μεταφοράς των σημείων μετρήσεως και εξήγησαν ότι τα σημεία μετρήσεως εντάσσονται στο επιχειρησιακό σχέδιο και τη διαδικασία χορήγησης άδειας. Η εταιρεία δεν έχει μετακινήσει τα σημεία και οι κατηγορίες έχουν εξεταστεί επίσης από τις αρχές.

Συνάντηση με εκπροσώπους της Lausitzer und Mitteldeutsche Bergbauverwaltungs-gesellschaft mbH (LMBV GmbH)

Η συνάντηση ξεκίνησε με μια ολοκληρωμένη τεχνική παρουσίαση από εκπροσώπους της LMBV, που έδωσαν τη γενική εικόνα της εταιρείας. Στην παρουσίαση, διευκρίνισαν περαιτέρω τα αίτια του προβλήματος της μεγάλης έκτασης ρύπανσης του ποταμού Σπρέε και των παρακείμενων ποταμών όπως επισημάνθηκε στην αναφορά 1012/2017, καθώς και τα μέτρα που ελήφθησαν από την εταιρεία για την επίλυση του προβλήματος.

Η εταιρεία ιδρύθηκε το 1994. Διαθέτει 653 μέλη προσωπικού που εργάζονται σε τρεις εγκαταστάσεις. Η περιοχή που εμπίπτει στην αρμοδιότητα της LMBV καλύπτει 1 310 km² γης. Ιδιοκτήτρια της LMBV είναι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η οποία εκπροσωπείται από το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομικών. Η εταιρεία χρηματοδοτείται βάσει συμφωνίας μεταξύ του ομοσπονδιακού και του περιφερειακού επιπέδου. Κατά τα πρώτα

πέντε έτη της ύπαρξής της, LMBV ήταν αρμόδια για τη σταδιακή κατάργηση των ενεργών ορυχείων λιγνίτη που προέρχονταν από την εποχή της ΛΔΓ. Τα ορυχεία αυτά έπαψαν να λειτουργούν το 1999. Από τότε, η εταιρεία έχει εστιάσει τις δραστηριότητές της στην αποκατάσταση των περιοχών όπου υπήρχαν τα ορυχεία λιγνίτη, και σε μετατροπή της γης ώστε να είναι κατάλληλη για νέα και εποικοδομητική χρήση, καθώς και στην παρακολούθηση της κατάστασης των υδάτινων όγκων, τόσο από πλευράς ποσότητας όσο και ποιότητας. Καλύπτει την περιοχή από Görlitz έως Βερολίνο. Για πολλά χρόνια τα επίπεδα των υπόγειων υδάτων είχαν μειωθεί σημαντικά και η οξύτητα ορισμένων τεχνητών λιμνών παραμένει ακόμα υψηλή. Χρησιμοποιούνται σκάφη για την επεξεργασία των υδάτων και την αύξηση της τιμής pH. Εκτός του οξειδίου του σιδήρου, η συγκέντρωση θεικών αλάτων αποτελεί επίσης κρίσιμο στοιχείο, καθώς ακόμη και αν δεν γίνονται αντιληπτά με την όραση ή την όσφρηση, σε υπερβολικά υψηλές συγκεντρώσεις μπορούν να προκαλέσουν ναυτία.

Η κα Auken ρώτησε εάν εξακολουθεί να υπάρχει κίνδυνος πρόκλησης των ίδιων προβλημάτων από την ενεργό εξόρυξη λιγνίτη. Η LMBV επιβεβαίωσε ότι οι ισχύουσες δραστηριότητες εξόρυξης θα μπορούσαν να προκαλέσουν παρόμοια προβλήματα τα επόμενα χρόνια. Ωστόσο, το πρόβλημα της ποιότητας των υδάτων που χρειάστηκε να αντιμετωπίσει η LMBV προκλήθηκε από τα ορυχεία της πρώην ΛΔΓ, τα οποία τέθηκαν εκτός λειτουργίας και στα οποία δεν είχε αναληφθεί δράση για πρόληψη των προβλημάτων. Οι σημερινοί φορείς εκμετάλλευσης, όπως η LEAG, έχουν το πλεονέκτημα ότι είναι σε θέση να γνωρίζουν τα μέτρα που έλαβε LMBV και να προετοιμαστούν κατά τα επόμενα έτη για την αποφυγή αντίστοιχων προβλημάτων. Ένα παράδειγμα είναι το γεγονός ότι η LEAG δεν απορρίπτει όλο το νερό στον ποταμό Σπρέε αλλά το διανέμει σε διάφορους ποταμούς. Η LMBV έχει επίσης συνεργαστεί στενά με τη LEAG σε ερευνητικά έργα με την οικονομική συμμετοχή της LEAG.

Επιπλέον, οι εκπρόσωποι δήλωσαν ότι συνεργάζονται στενά με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, μεταξύ άλλων στηρίζοντας πρωτοβουλίες πολιτών. Η εταιρεία διοργανώνει τακτικά διαβουλεύσεις και συναντάται με ειδικούς επί του θέματος. Συνεργάζεται επίσης με το Τεχνικό Πανεπιστήμιο του Κότμπους στην έρευνα για πιθανούς τρόπους αντιμετώπισης, όπως η ασβέστωση. Η εταιρεία αποτελεί μέλος της Διεθνούς Ένωσης για τα Ύδατα Ορυχείων. Η εν λόγω ένωση παρέχει τη δυνατότητα διεξαγωγής συζητήσεων σχετικά με την κατάλληλη προσέγγιση στην επίλυση του προβλήματος. Από την ανταλλαγή απόψεων έχει προκύψει ότι κανείς δεν έχει βρει καλύτερες μεθόδους. Η LMBV εργάζεται με πολύ διαφανή τρόπο και δημοσιεύει όλα τα έγγραφα στον δικτυακό της τόπο. Επίσης, η εταιρεία αναλαμβάνει διάφορες δραστηριότητες δημόσιων σχέσεων.

Στην ερώτηση αν η LEAG έχει συγχρηματοδοτήσει μέτρα της LMBV, διότι θα επωφεληθεί από αυτά στο μέλλον, οι εκπρόσωποι επιβεβαίωσαν εκ νέου ότι ο ισχύων φορέας εκμετάλλευσης φέρει την ευθύνη για τυχόν ζημιές που ενδέχεται να προκληθούν από ενεργές εξορυκτικές δραστηριότητες. Η LEAG έχει συγχρηματοδοτήσει αρκετά πιλοτικά και ερευνητικά έργα σε συνεργασία με LMBV.

Οι εκπρόσωποι της LMBV διευκρίνισαν επίσης ότι ζητήθηκε απόκλιση από τις απαιτήσεις της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα, όσον αφορά την ποιότητα των υδάτων, αλλά όχι για τις τεχνητές λίμνες.

Η LMBV επεσήμανε επίσης ότι στρατηγικές καθαρισμού για την αποκατάσταση της γης έως το έτος 2010 δεν κατόρθωσαν να διασφαλίσουν τη σταθερότητα της γης, μεταξύ άλλων και λόγω ενός γεωτεχνολογικού φαινομένου. Το 2011, 17 000 εκτάρια γης χρειάστηκε να κλείσουν

λόγω αστάθειας. Από το 2011, η LMBV εργαζόταν εντατικά πάνω στο θέμα αυτό και έχει συστήσει ένα γνωμοδοτικό συμβούλιο στην προσπάθεια να εξασφαλισθεί σταθερότητα. Η LEAG αποτελεί επίσης μέλος του γνωμοδοτικού συμβουλίου με σκοπό να είναι σε θέση να αντιδρά ταχύτερα στο πρόβλημα της αστάθειας του εδάφους.

Έγινε επίσης αναφορά στην επεξεργασία της ιλύος, αποφεύγοντας όσο το δυνατόν περισσότερο την ιλύος με την επεξεργασία της επιτόπου και την κατάλληλη διάθεση και τον καθαρισμό της, και εξετάζοντας ακόμη και την πιθανότητα επανάχρησης μέρους της ιλύος στην αλυσίδα αξίας.

Η κα Auken ρώτησε για την ποιότητα και την πολυμορφία της επανακαλλιεργήσιμης γης. Σε απάντηση, η LMBV επιβεβαίωσε ότι η ποιότητα του εδάφους θα βελτιωθεί μέσω χρήσης λιπασμάτων. Η γη θα μετατραπεί εκ νέου σε δασικές, αγροτικές εκτάσεις και προστατευόμενες περιοχές. Ορισμένες περιοχές θα μείνουν σε αγρανάπαυση για να μπορέσει η φύση να κάνει το έργο της. Ορισμένες όξινες λίμνες παρέμειναν άθικτες για να παρατηρηθεί η ανάπτυξή τους. Μελέτη του 2017 σχετικά με τη φυσική ανάπτυξη πρώην περιοχών εξορυκτικών δραστηριοτήτων επιβεβαίωσε ότι, τα τελευταία 20 έτη, είδη που είχαν εξαφανιστεί βρήκαν καταφύγιο στην περιοχή αυτή.

Ο κ. Csáky ρώτησε πόση από την περιοχή που καλύπτονταν στο παρελθόν από ορυχεία έχει αποκατασταθεί. Η LMBV δήλωσε ότι, παρά τις προκλήσεις αναφορικά με τη σταθερότητα, έχει ολοκληρωθεί ποσοστό 80 % των εργασιών για την επίτευξη βασικού επιπέδου δημόσιας ασφάλειας. Ποσοστό 10-15 % των υπαίθριων ορυχείων έχουν πλήρως αναπλαστεί. Έως την περίοδο 2030-2035, η επανακαλλιέργεια της γης στην περιοχή υπό την ευθύνη της LMBV θα έχει ολοκληρωθεί στο μεγαλύτερο μέρος της. Στη συνέχεια, θα χρειαστεί να πραγματοποιηθεί μακροχρόνια παρακολούθηση.

Συνάντηση με τον δήμαρχο και εκπροσώπους της πόλης Κότμπους

Ο δήμαρχος της Κότμπους υποδέχτηκε την αντιπροσωπεία και παρέθεσε ορισμένα στοιχεία για την πόλη. Η Κότμπους είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη του Βρανδεμβούργου. Έχει 100 000 κατοίκους και ποσοστό ανεργίας που ανέρχεται σε 6,3 % (σε σύγκριση με περίπου 30 % κατά τη δεκαετία του 1990). Επίσης, η Κότμπους είναι η μεγαλύτερη δίγλωσση πόλη της Γερμανίας. Ακόμα, είναι μία από τις πόλεις με το μεγαλύτερο χρέος στην περιοχή της πρώην ΛΔΓ, χρέος 250 εκατομμυρίων ευρώ.

Στη συνέχεια, ο δήμαρχος επιβεβαίωσε ότι διεξάγεται μια μεγάλη συζήτηση σχετικά με την οικονομική κατάσταση της πόλης. Η εξόρυξη λιγνίτη είναι σημαντική για την περιοχή, καθώς αποτελεί τον μόνο τομέα που περιλαμβάνει κάποιες υψηλής ποιότητας θέσεις εργασίας. Ωστόσο, δεν πρέπει να αγνοεί κανείς το γεγονός ότι η εξόρυξη λιγνίτη θα καταργηθεί σταδιακά κάποια μέρα, αν και η μετάβαση θα πάρει χρόνο. Χρειάστηκαν σχεδόν 30 χρόνια για να μειωθεί σημαντικά το ποσοστό ανεργίας. Η μεγάλη πλειονότητα των ανθρώπων δεν εργάζονται πλέον στον τομέα εργασίας για τον οποίο εκπαιδεύτηκαν. Οι ανησυχίες και οι προβληματισμοί σχετικά με την κατάργηση πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Χρειάζεται μια ισορροπημένη προσέγγιση για να αποφευχθεί ένας ξαφνικός κλυδωνισμός.

Μια άλλη πρόκληση είναι το γεγονός ότι στην Κότμπους ζει ποσοστό 4,3 % του πληθυσμού του Βρανδεμβούργου και ποσοστό 15 % των προσφύγων που στεγάζονται στο ίδιο κρατίδιο. Η κατάσταση αυτή έχει οδηγήσει σε συγκρούσεις μεταξύ του τοπικού πληθυσμού.

Προκειμένου να καταπολεμηθούν οι εντάσεις, ο δήμαρχος ζήτησε βοήθεια από την κρατική κυβέρνηση.

Σχετικά με το ζήτημα των προοπτικών δημιουργίας ενός βιώσιμου μέλλοντος, ο δήμαρχος απάντησε ότι εξετάζονται τα είδη της βιομηχανίας που μπορούν να εγκατασταθούν στην περιοχή. Σύντομα, η πόλη θα διαθέτει μία από τις μεγαλύτερες τεχνητές λίμνες στην περιοχή. Προβλέπεται να χρησιμοποιήσει τη λίμνη και για οικονομικούς σκοπούς. Επί του παρόντος, καταρτίζεται μελέτη σχετικά με τις δυνατότητες διανομής θερμότητας στα νοικοκυριά της πόλης μέσω αντλιών θερμότητας.

Ο κ. Csáky ρώτησε τον δήμαρχο εάν προβλήματα υγείας, όπως ο καρκίνος των πνευμόνων ή η χρόνια βρογχίτιδα, προκαλούνται από τη βιομηχανία λιγνίτη. Ο δήμαρχος δήλωσε ότι δεν μπορεί επί του παρόντος να επιβεβαιώσει αναφορές τέτοιων ασθενειών. Τα αξιοπρεπή μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος μετά την επανένωση οδήγησαν σε βελτιώσεις της περιβαλλοντικής προστασίας και στο γεγονός ότι δεν υπάρχει πλέον κίνδυνος για την υγεία.

Η Tatjana Ždanoka ρώτησε σχετικά με τη χρήση της τοπικής γλώσσας. Η Anna Kossatz-Kosel επιβεβαίωσε ότι η σορβική γλώσσα απειλείται και ότι η πόλη και η περιφέρεια διατηρούν ειδικούς δεσμούς με τους γείτονες και υλοποιούν έργα πολιτιστικού και γλωσσικού χαρακτήρα. Παραδείγματα αποτελούν επαφές με μουσεία, όπως π.χ. στην πόλη Zielona Góra της Πολωνίας, αλλά και στην Τσεχική Δημοκρατία. Η γλώσσα προωθείται επίσης στην ίδια την πόλη. Ειδικές γλωσσικές δεξιότητες στη σορβική γλώσσα απαιτούνται στο πλαίσιο προσφορών εργασίας στη δημόσια διοίκηση. Από το 2016, στο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Κάτω Σορβική γλώσσα υπάρχει θέση συντονιστή νεολαίας. Η πόλη επιχειρεί να δώσει με πολλούς τρόπους στους ανθρώπους τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν και να διατηρούν τη σορβική γλώσσα, κυρίως ως πολιτιστικό στοιχείο. Η σορβική γλώσσα δεν αποτελεί στοιχείο προώθησης της οικονομίας. Η κα Kossatz-Kosel ανέφερε ότι τα σχολικά βιβλία και το υλικό διδασκαλίας στη σορβική γλώσσα αποτελούν σημαντικές προκλήσεις, ιδίως στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η παραγωγή τους είναι δύσκολη μεταξύ άλλων και επειδή η σορβική γλώσσα δεν διαθέτει πατρίδα, σε αντίθεση με άλλες περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες. Η πρόσβαση στα διάφορα προγράμματα προστασίας των περιφερειακών και μειονοτικών γλωσσών θα ήταν ευπρόσδεκτη. Η πόλη έχει συγκεντρώσει υπογραφές για την πρωτοβουλία πολιτών «Minority SafePack - ένα εκατομμύριο υπογραφές για την πολυμορφία στην Ευρώπη».

Επιπλέον, οι νέοι υιοθετούν τη σορβική γλώσσα. Ορισμένοι τη σπουδάζουν στο πανεπιστήμιο της Λειψίας. Τα μικρά παιδιά μπορούν να εγγράφονται σε δύο βρεφονηπιακούς σταθμούς στην πόλη που λειτουργούν στη σορβική γλώσσα. Το ποσοστό φυσικών ομιλητών σε αυτούς τους βρεφονηπιακούς σταθμούς ανέρχεται σε 10%.

Συνάντηση με τη δήμαρχο της πόλης Welzow και εκπροσώπους της περιοχής Proschim στην πόλη Welzow

Η δήμαρχος παρουσίασε την πόλη Welzow και ανέφερε ορισμένα στοιχεία σχετικά με αυτήν. Η πόλη διαθέτει 3500 κατοίκους και περιτριγυρίζεται από ορυχεία υπαίθριας εκμετάλλευσης. Βιώνει τις συνέπειες της εξόρυξης λιγνίτη, όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση και η ηχορύπανση. Το 2009, η πόλη εμφάνιζε έλλειμμα του προϋπολογισμού ύψους 3,9 εκατομμυρίων ευρώ. Από το 2007, τα σχέδια του φορέα εκμετάλλευσης της εξόρυξης λιγνίτη αποτελούν πηγή ανησυχίας

για τους πολίτες της πόλης Welzow. Η πόλη είχε υπογράψει συμφωνία πλαίσιο με τον προηγούμενο φορέα εκμετάλλευσης, την εταιρεία Vattenfall, που περιλάμβανε ειδικά κονδύλια για τη στήριξη της τοπικής κοινωνίας. Η συμφωνία αυτή κατέστησε εφικτή τη χρηματοδότηση έργων υποδομών με μεγάλο αντίκτυπο στην πόλη. Η δήμαρχος εξέφρασε την επιθυμία για ισχυρότερη δέσμευση από τον σημερινό φορέα εκμετάλλευσης της εξόρυξης λιγνίτη, τη LEAG. Το 2018, η LEAG παρείχε οικειοθελώς 530 000 ευρώ σε κοινοτικά κονδύλια. Το 2011, υπήρχαν σαφείς ενδείξεις ότι η μετεγκατάσταση ορισμένων τμημάτων της επικράτειας της πόλης ήταν απαραίτητη. Η πόλη ξεκίνησε να προετοιμάζεται για τη μετεγκατάσταση αυτή τόσο εντός και εκτός των ορίων της. Η δήμαρχος επιβεβαίωσε ότι η μετεγκατάσταση επηρεάζει όλους τους τομείς της καθημερινότητας και ότι οι επιπτώσεις της δεν μπορούν να αποζημιωθούν εξ ολοκλήρου.

Στη συνέχεια, τρεις εκπρόσωποι της περιοχής Proschim προέβησαν σε δηλώσεις σχετικά με την κατάσταση από τη δική τους οπτική. Μίλησαν με βάση τις προσωπικές τους εμπειρίες με τις δραστηριότητες εξόρυξης λιγνίτη γύρω από την πόλη καθώς και για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν σήμερα. Επανέλαβαν τη ζημία που προκαλεί η εξόρυξη λιγνίτη στο περιβάλλον, για παράδειγμα απώλεια μεγάλων εκτάσεων φυσικού τοπίου, όπως δάση και φυσικές λίμνες, καθώς και άλλες αρνητικές συνέπειες όπως ο κοινωνικός αντίκτυπος των μετεγκαταστάσεων. Εξέφρασαν επίσης την άποψη τους ότι οι αποφάσεις που ελήφθησαν τις προηγούμενες δεκαετίες, μεταξύ αυτών η απαλλαγή από εισφορές εκατομμυρίων ευρώ, είχαν σκοπό να προστατεύσουν τα συμφέροντα της βιομηχανίας εξόρυξης λιγνίτη. Οι εκπρόσωποι ζήτησαν επαρκή αποζημίωση. Αντέκρουσαν την αντίληψη ότι ο λιγνίτης είναι οικονομικά αποδοτικός, και υποστήριξαν ότι η μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι εφικτή. Μεγάλο μέρος του λιγνίτη που παράγεται στην περιοχή εξάγεται στην Τσεχική Δημοκρατία. Επιπλέον, οι εκπρόσωποι ανέφεραν την έλλειψη διαφάνειας σε σχέση με τις ενισχύσεις 1,7 δις ευρώ που υποτίθεται ότι έχουν διατεθεί, αλλά η LEAG δεν έχει δεσμεύσει ως τώρα.

Συνάντηση με τον διευθύνοντα σύμβουλο της ένωσης Domowina της Κάτω Λουσατίας (Domowina Regionalverband Niederlausitz e.V.)

Από το 2015, ο κ. Koинzer είναι ο διευθύνων σύμβουλος της ένωσης Domowina στην Κάτω Λουσατία. Ο ίδιος δήλωσε ότι το 2014 το Βρανδεμβούργο προέβη σε αναθεώρηση του νόμου περί προστασίας της σορβικής/βενδικής μειονότητας. Στο πλαίσιο της αναθεώρησης αυτής, η ένωση Domowina αναγνωρίστηκε ως ο φορέας εκπροσώπησης των συμφερόντων της μειονότητας. Ωστόσο, μένει ακόμα να γίνουν πολλά προκειμένου να διασφαλισθεί ότι θα ζητείται και θα ακούγεται η γνώμη της.

Ο κ. Koинzer παρέθεσε πληροφορίες σχετικά με τη γενικότερη κατάσταση των Σόρβων στο Βρανδεμβούργο: στο παρελθόν, ο αριθμός των σόρβων κατοίκων ήταν πολύ υψηλότερος από ό,τι είναι σήμερα. Το 1980, ένας ακαδημαϊκός επισκέφτηκε όλα τα χωριά και αξιολόγησε τις γλωσσικές ικανότητες των ανθρώπων. Την εποχή εκείνη, σε χωριά γύρω από την Κότμπους, ποσοστό μεταξύ 90 και 97 % των κατοίκων μιλούσε σορβικά. Ωστόσο, από το 1981 μέχρι σήμερα υπήρξε υποβάθμιση της κατάστασης, και τα αίτια είναι πολιτικά. Από την επανένωση το 1990, έχει σημειωθεί μια κάποια πρόοδος. Διασφαλίστηκε ότι η σορβική γλώσσα θα διδάσκεται σε ορισμένους παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς στην περιοχή. Κατά την περίοδο της ΛΔΓ αυτό δυστυχώς δεν ήταν εφικτό. Για πολιτικούς και θρησκευτικούς λόγους, μειώθηκε η χρήση της γλώσσας από τις οικογένειες και η γλώσσα δεν περνούσε πλέον από τους γονείς στα παιδιά. Αυτό οδήγησε στη σημερινή κατάσταση όπου οι παππούδες και οι

προπαππούδες μιλούν σορβικά με τα εγγόνια τους αλλά η ενδιάμεση γενιά (μεταξύ παππούδων και εγγονιών) δεν μιλάει σορβικά.

Ο κ. Koïnzer εξήγησε ότι η ένωση Domowina αποτελεί οργάνωση που περιλαμβάνει αρκετές περιφερειακές ενώσεις και αριθμεί συνολικά 7 600 μέλη. Η διάρθρωσή της καθορίζεται από το γεγονός ότι Σόρβοι υπάρχουν τόσο στο Βρανδεμβούργο όσο και στη Σαξονία, και ότι βρίσκονταν σε διάφορους δήμους. Επί του παρόντος, υπάρχουν 60 000 μέλη της σορβικής μειονότητας, 40 000 στη Σαξονία και 20 000 στο Βρανδεμβούργο. Προκειμένου να διασφαλισθεί ότι οι επαφές μεταξύ των υπερασπιστών των σορβικών συμφερόντων και της διοίκησης θα διατηρηθούν, επήλθε προσαρμογή της εσωτερικής διάρθρωσης της ένωσης. Το 1991, οι υφιστάμενες τέσσερις περιφερειακές ενώσεις του Βρανδεμβούργου συγχωνεύθηκαν για την ενοποίηση των δυνάμεών τους και για να επιτευχθεί κοινή εκπροσώπηση. Η ένωση Domowina της Κάτω Λουσατίας αποτελεί καταχωρισμένη ένωση και είναι μέρος διαφόρων μεγαλύτερων οργανώσεων. Ομάδες της υπάρχουν σε κάθε χωριό και η περιφερειακή ένωση αποτελεί τον νομικό εκπρόσωπο αυτών των ομάδων. Το 2009 η ένωση Domowina της Κάτω Λουσατίας αριθμούσε 1 800 μέλη, ενώ σήμερα αριθμεί περισσότερα από 2 400 μέλη. Αυτό δείχνει ότι αριθμός των μελών έχει αυξηθεί αργά αλλά σταδιακά τα τελευταία δέκα έτη, αλλά δεν σημαίνει απαραίτητα ότι έχει αυξηθεί και ο αριθμός των ανθρώπων που μιλούν σορβικά. Ωστόσο, πολύ περισσότεροι άνθρωποι τώρα αυτοχαρακτηρίζονται Σόρβοι και επιθυμούν να ανακτήσουν τις σορβικές παραδόσεις και ρίζες τους και να εκφράσουν την ταυτότητά τους αποτελώντας μέλη της Domowina.

Στην ερώτηση σχετικά με τις προκλήσεις που συνδέονται με την ψηφιοποίηση, ο κ. Koïnzer απάντησε ότι αποτελεί πραγματική δυνατότητα για τις μειονοτικές γλώσσες, διότι οι μειονότητες είναι σε θέση να αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες. Οι Σόρβοι που είναι διασκορπισμένοι στη Γερμανία μπορούν κατά τη διάρκεια των σπουδών τους να παραμείνουν σε επαφή και να επικοινωνούν στα σορβικά. Ο ίδιος ο κ. Koïnzer, ο οποίος σπούδασε στη Λειψία, μπορεί να ακούει σορβικό ραδιόφωνο για μία ώρα ημερησίως. Το πραγματικό πρόβλημα που αντιμετώπιζαν οι μειονοτικές γλώσσες στο παρελθόν, ιδίως εκείνες που δεν διαθέτουν πατρίδα είναι ότι όποτε αναπτύσσονται νέα μέσα επικοινωνίας, οι μειονοτικές γλώσσες δεν λαμβάνονται υπόψη παρά αργότερα, όταν η τεχνολογία έχει ξεπεραστεί. Αυτό συνέβη με τα DVD και είναι ένα πρόβλημα που η σορβική κοινότητα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σε πολλούς τομείς. Το κρατίδιο της Σαξονίας δρομολόγησε πρόγραμμα ψηφιοποίησης της άνω σορβικής γλώσσας και μόλις πριν από δύο χρόνια, διατέθηκε πρόγραμμα ορθογραφίας για τα σορβικά. Μεταξύ των προκλήσεων περιλαμβάνεται το ζήτημα των δικαιωμάτων καθώς και εκείνο της έλλειψης ανθρώπινων πόρων. Επιπλέον, υπήρχε ο κίνδυνος να μην βρίσκουν οι νέοι πρακτική χρησιμότητα στη χρήση της γλώσσας.

Ο κ. Koïnzer διαπίστωσε ότι το σημαντικότερο βήμα ήταν η υπηρεσία που ιδρύθηκε το 2015 στο Υπουργείο Επιστημών, Ερευνών και Πολιτισμού, η οποία ασχολείται με θρησκευτικά ζητήματα και με ζητήματα που αφορούν τους Σόρβους/Βένδους. Η ύπαρξη του κατάλληλου υπεύθυνου επικοινωνίας στο σωστό επίπεδο αποτέλεσε τεράστιο βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, δεδομένου ιδίως ότι το αρμόδιο άτομο ήταν πολύ δραστήριο.

Το 2016, το κοινοβούλιο του Βρανδεμβούργου ενέκρινε σχέδιο μέτρων για τη διατήρηση της σορβικής γλώσσας. Σύμφωνα με τον κ. Koïnzer, ορισμένα τμήματα του σχεδίου θα μπορούσαν να είναι λεπτομερέστερα. Ωστόσο, δήλωσε επίσης ότι είναι το πρώτο του είδους του και με καλή θέληση θα μπορούσαν να επιτευχθούν πολλά. Ορισμένα μέτρα στηρίχθηκαν επίσης μέσω χρηματοδότησης. Δίγλωσσος βρεφονηπιακός σταθμός μπορεί να υποβάλει αίτηση λειτουργίας

ως συμβουλευτικός φορέας για άλλους παιδικούς σταθμούς στην περιοχή. Μπορεί να συνεργάζεται με άλλους βρεφονηπιακούς σταθμούς και να ενθαρρύνει την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού. Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία χρηματοδοτείται με 12 000 ευρώ ετησίως.

Η πόλη Κότμπους αποτελεί το βέλτιστο παράδειγμα στην Κάτω Λουσατία για τη χρήση της σορβικής γλώσσας από το ευρύ κοινό με ποσοστό 90-95 % των οδικών σημάτων να φέρουν και τις δύο γλώσσες. Ο κ. Koïnzer τόνισε, ωστόσο, ότι είναι σημαντικό κάθε τομέας της ζωής να θεωρείται γλωσσικό περιβάλλον. Ανέφερε ως παράδειγμα τον τοπικό ζωολογικό κήπο όπου η σορβική γλώσσα αγνοήθηκε και οι επεξηγηματικές ενδείξεις είναι διαθέσιμες στα γερμανικά, τα αγγλικά και τα πολωνικά.

Στην ερώτηση του κ. Csáky σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα σορβικά προσαρμόστηκαν στο εκπαιδευτικό σύστημα, ο κ. Koïnzer απάντησε ότι ο σορβικός βρεφονηπιακός σταθμός που άνοιξε στην Κότμπους το 1998 αποτέλεσε σημαντικό βήμα προόδου. Ωστόσο, στο σχολείο, η διδασκαλία μαθημάτων που περιλαμβάνουν μεγάλο βαθμό επικοινωνίας, όπως η ιστορία, παρέχεται μόνο στα γερμανικά. Έξι δημοτικά σχολεία διαθέτουν δίγλωσσο πρόγραμμα μαθημάτων αλλά δεν υπάρχει μια ομοιόμορφη προσέγγιση σε σχέση με τα δίγλωσσα μαθήματα. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η δίγλωσση διδασκαλία αφορά διαφορετικά μαθήματα. Αυτό σχετίζεται επίσης με το διαθέσιμο εκπαιδευτικό προσωπικό. Υπάρχει έλλειψη συνέχειας στο σχολικό σύστημα. Χρειάζεται περισσότερη συνέχεια που θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη αποδοτικότητα. Μια άλλη πρόκληση αποτέλεσε το διδακτικό υλικό. Χρειάστηκαν έως δύο χρόνια για τη μετάφραση σχολικού βιβλίου, αλλά με την ολοκλήρωσή της το περιεχόμενο ήταν πλέον εν μέρει παρωχημένο. Εφόσον δεν υπάρχει αρκετό διδακτικό υλικό διαθέσιμο, οι εκπαιδευτικοί το αναπτύσσουν μόνοι τους εθελοντικά, με συνέπεια να έχουν μεγάλο φόρτο εργασίας.

Τέθηκε ερώτηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η νεώτερη γενιά έχει αφομοιώσει τη γλώσσα. Η παλαιότερη γενιά εξακολουθεί να μιλά τη γλώσσα στο σπίτι, αλλά αντιμετωπίζει πρόβλημα με τη νέα γενιά, διότι η γλώσσα που διδάσκεται στο σχολείο είναι ελαφρώς διαφορετική. Με την παλαιού τύπου γλώσσα να ομιλείται στο σπίτι, εύκολα αναγνωρίζει κάποιος το χωριό από το οποίο προέρχεται ο καθένας. Προκειμένου όμως να προστατευτεί και να αναζωογονηθεί η γλώσσα, απαιτείται μία πρότυπη διάλεκτος. Ο κ. Koïnzer επιβεβαίωσε ότι υπάρχει ολοένα μεγαλύτερη αποδοχή για την ιδέα αυτή. Ολοένα περισσότεροι νέοι που τελειώνουν το σχολείο επιδεικνύουν μεγάλη δέσμευση απέναντι στη γλώσσα. Τη σπουδάζουν και δραστηριοποιούνται στο πλαίσιο της Domowina και υπάρχουν πολλοί νεαροί εκπρόσωποι στο διοικητικό συμβούλιο της Domowina. Οι νέοι έχουν ολοένα μεγαλύτερη επίγνωση της γλώσσας.

Το 2007 υπεγράφη συμφωνία μεταξύ της Domowina και του τότε φορέα εκμετάλλευσης της εξόρυξης λιγνίτη, της Vattenfall, με το αιτιολογικό ότι όποιος αποκτά κέρδος μέσω της χρήσης πρώτων υλών σε μια περιοχή υπέχει ευθύνη σε πολιτιστικό και κοινωνικό επίπεδο, ειδικά όταν η καταστροφή χωριών έχει αντίκτυπο στον πολιτισμό. Ο σημερινός φορέας εκμετάλλευσης συνέχισε την τήρηση της συμφωνίας. Η κυβέρνηση του κρατιδίου έχει ορίσει ότι ο κάτοχος των ορυχείων οφείλει να αναλάβει ευθύνη έναντι της σορβικής κοινότητας. Εκφράστηκε η ελπίδα ότι θα τηρηθούν οι δεσμεύσεις και ότι η κυβέρνηση θα παρακολουθεί τον βαθμό στον οποίο θα πληρούνται οι υποχρεώσεις. Η Domowina συναντάται με εκπροσώπους της LEAG δύο φορές ετησίως για να συζητήσει μαζί τους σχετικά ζητήματα. Οι συζητήσεις αυτές έχουν

στο παρελθόν υπάρξει δύσκολες και ορισμένες φορές θλιβερές, αλλά οδήγησαν σε ειλικρινή ανταλλαγή απόψεων.

Συνάντηση με τον Andreas Stahlberg, εμπειρογνώμονα και σύμβουλο σε θέματα εξόρυξης του δήμου Schenkendöbern

Ο κ. Stahlberg εργάζεται στο Schenkendöbern, μια μικρή κοινότητα από τη γερμανική πλευρά των συνόρων με την Πολωνία. Είναι επίσης μέλος της τοπικής νομοθετικής συνέλευσης και μέλος της επιτροπής για την εξόρυξη λιγνίτη του Βρανδεμβούργου.

Στην παρουσίασή του, εστίασε στον τρόπο με τον οποίο έχουν εφαρμοστεί οδηγίες της ΕΕ σχετικά με εξορυκτικές δραστηριότητες.

Το Schenkendöbern αποτελείται από 16 χωριά και καλύπτει μια έκταση 214 km². Από πλευράς επιφάνειας, είναι ο 77ος σε μέγεθος δήμος στη Γερμανία. Ωστόσο, διαθέτει μόλις 3 700 κατοίκους. Οι κύριες δραστηριότητες είναι η γεωργία και η δασοκομία. Διαθέτει επίσης σημαντικό φυσικό πλούτο και βιώσιμο τουρισμό. Ο δήμος του Schenkendöbern τάσσεται κατά των εξορύξεων. Το 2007, η συνέλευση ενέκρινε ψήφισμα που προέβλεπε ότι το Schenkendöbern θα έκανε καθετί δυνατό για την αποφυγή των μελλοντικών εξορυκτικών δραστηριοτήτων στην επικράτεια του δήμου. Η δέσμευση αυτή επιβεβαιώθηκε το 2014.

Το ορυχείο υπαίθριας εκμετάλλευσης του Jänschwalde που ήταν ενεργό από το 1976 εισέρχεται στην επικράτεια του δήμου. Το 2002 συμφωνήθηκε περιφερειακό σχέδιο για τον λιγνίτη. Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες πληροφορίες της εταιρείας, το ορυχείο του Jänschwalde θα κλείσει το 2023. Η νομοθεσία της ΕΕ προβλέπει τη διενέργεια στρατηγικών περιβαλλοντικών εκτιμήσεων (ΣΠΕ) για σχέδια και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων σχεδίων για τον λιγνίτη. Ωστόσο η οδηγία για τις ΣΠΕ δεν είχε ακόμα μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο την περίοδο κατά την οποία συμφωνήθηκε το περιφερειακό σχέδιο για τον λιγνίτη. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο δεν διενεργήθηκε αξιολόγηση.

Τον Σεπτέμβριο του 2007, δημότες ενημερώθηκαν από το ραδιόφωνο ότι η εταιρεία Vattenfall προγραμμάτιζε νέο ορυχείο. Η φάση προγραμματισμού για αυτό προβλεπόταν να διαρκέσει ως το 2017. Τον Μάρτιο του 2017, ωστόσο, οι πολίτες πληροφορήθηκαν από τη LEAG ότι το σχέδιο αυτό δεν θα συνεχιζόταν. Το σχέδιο αποσύρθηκε επισήμως τον Σεπτέμβριο του 2017. Μεσολάβησε μια δεκαετία αγώνων για τρία χωριά που θα έπρεπε να μετεγκατασταθούν εξαιτίας σχεδίου και για πέντε χωριά γύρω από την περίμετρο που θα επηρεάζονταν. Πάνω από 900 κάτοικοι θα επηρεάζονταν από τη μετεγκατάσταση. Το υποχρεωτικό σχέδιο για τον λιγνίτη για το σχεδιαζόμενο ορυχείο θα απαιτούσε στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση. Ο δήμος πραγματοποίησε εκστρατεία κατά του σχεδίου και, σύμφωνα με τον κ. Stahlberg, η ενεργός αυτή συμμετοχή του αποτέλεσε έναν από τους λόγους που οδήγησαν στο πάγωμα του σχεδίου.

Ένα άλλο πρόβλημα που αντιμετώπιζε ο δήμος ήταν ο προγραμματισμός μιας πολύ μεγάλης εξορυκτικής δράσης από μια πολωνική εταιρεία, την ημικρατική PEG, στη γειτονική κοινότητα του Gubin που βρίσκεται στην πολωνική πλευρά. 15 έως 16 χωριά με περισσότερους από 2 500 κατοίκους θα επηρεάζονταν από τη μετεγκατάσταση στο πλαίσιο του εν λόγω σχεδίου. Προκειμένου να τεθεί το σχέδιο σε εφαρμογή, το 2011 οι εμπλεκόμενες πολωνικές περιφερειακές αρχές συμφώνησαν ένα αναπτυξιακό σχέδιο. Εξαιτίας των διασυννοριακών επιπτώσεων της σχεδιαζόμενης επιχείρησης, όπως στα επίπεδα των υπόγειων υδάτων, χρειάστηκε να διενεργηθεί στρατηγική εκτίμηση επιπτώσεων. Ο δήμος του Schenkendöbern

έλαβε μέρος στη διασυνοριακή διαβούλευση. Παράλληλα, την περίοδο 2015-2016, η πολωνική εταιρεία εξόρυξης πραγματοποίησε διασυνοριακή διαβούλευση στο πλαίσιο της διαδικασίας εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ). Εξαιτίας των σημαντικών επιπτώσεων που αναμένονταν για τον δήμο, αυτός εξέφρασε εκ νέου τις απόψεις του. Κατά τη γνώμη του κ. Stahlberg, η δραστηριοποίηση του δήμου συντέλεσε και πάλι στο πάγωμα της αίτησης το 2016 κατόπιν αιτήματος του φορέα εκμετάλλευσης του ορυχείου. Ωστόσο, τα σχέδια αναμένεται να υποβληθούν εντός του πρώτου τριμήνου του 2019.

Ο κ. Stahlberg απάντησε επίσης στο ερώτημα σχετικά με το τι σημαίνει το ενεργό ορυχείο του Jänschwalde για τον δήμο του Schenkendöbern. Το ορυχείο είχε αντίκτυπο στη στάθμη των υπόγειων υδάτων που μειώθηκε. Επισημώς, παρουσιάζεται μια «γραμμή επίδρασης της εξόρυξης» βάσει μιας υποχώρησης των υπόγειων υδάτων κατά 2 μέτρα. Στα πολυάριθμα δάση και στα έλη που αποτελούν προστατευόμενες περιοχές στο πλαίσιο του Natura 2000, μια αλλαγή της στάθμης των υδάτων κατά λίγα μόλις εκατοστά θα μπορούσε να έχει δραματικές συνέπειες. Ο κ. Stahlberg τόνισε ότι τα εν λόγω δάση και έλη αποξηραίνονται όλο και περισσότερο, με επιπτώσεις στην πλούσια βιοποικιλότητα. Τμήματα της περιοχής προστατεύονται από την οδηγία για τα πτηνά. Ο κ. Stahlberg παρείχε αναλυτικά παραδείγματα του αντίκτυπου σε ορισμένες λίμνες, εντός και εκτός της γραμμής επίδρασης της εξόρυξης, μεταξύ άλλων στη λίμνη Pastlingsee. Επεσήμανε επίσης ότι οι αρχές αρνήθηκαν την πρόταση ανάθεσης μιας μελέτης για την αξιολόγηση της σχέσης αλληλεξάρτησης.

Το ερώτημα ποιος φέρει την ευθύνη συζητήθηκε κεκλεισμένων των θυρών μεταξύ του φορέα εκμετάλλευσης των εξορυκτικών δραστηριοτήτων, των αρμόδιων για την εξόρυξη αρχών και των περιβαλλοντικών αρχών. Οι κάτοικοι που θα πλήττονταν και ο δήμος, ως κύριος της περιοχής, δεν ερωτήθηκαν, ούτε βέβαια το ευρύ κοινό. Σύμφωνα με τον κ. Stahlberg, αποτέλεσε θετική ένδειξη ότι, τον Μάρτιο του 2017, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος και Γεωργίας ανακάλυψε ότι είχαν υπάρξει σημαντικές επιπτώσεις της εξόρυξης λιγνίτη σε μία από τις λίμνες. Ωστόσο, ο φορέας εκμετάλλευσης των ορυχείων εξακολουθεί να μη φέρει καμία κανονιστική υποχρέωση και καμία σαφή ευθύνη. Η αρμόδια για την εξόρυξη αρχή υποστηρίζει ότι το ακριβές επίπεδο ευθύνης δεν έχει ακόμα καθοριστεί.

Ένα άλλο πρόβλημα για τον δήμο ήταν η μη συνέχεια των εργασιών για το έργο του ορυχείου υπαίθριας εκμετάλλευσης του Jänschwalde. Στο πλαίσιο του νόμιμου σχεδίου για τον λιγνίτη, προβλεπόταν η δημιουργία μιας μεγάλης τεχνητής λίμνης στην περιοχή. Στη νέα πρόταση που υποβλήθηκε σχετικά με την ανάπλαση, προβλέπονταν τρεις τεχνητές λίμνες. Ο δήμος του Schenkendöbern θεώρησε ότι επρόκειτο για σημαντικές αλλαγές, ότι το σχέδιο για τον λιγνίτη όφειλε να τροποποιηθεί και ότι θα απαιτούνταν ΕΠΕ. Για τους κατοίκους της περιοχής, ο χαρακτήρας του τοπίου έχει σημασία, είτε πρόκειται για λίμνες είτε για δάση. Ωστόσο, οι κρατικές αρχές χωροταξίας του Βερολίνου και του Βρανδεμβούργου απέκλεισαν αυτή την ερμηνεία και επιχείρησαν να υλοποιήσουν το σχέδιο με διαφορετικό τρόπο, στο πλαίσιο του οποίου η διενέργεια ΕΠΕ δεν θα ήταν πλέον υποχρεωτική. Το επιχείρημα για την απόφαση αυτή ήταν ότι δεν μεταβλήθηκε η επιφάνεια της περιοχής. Κατά την άποψη του κ. Stahlberg, υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων, καθώς η αρμόδια για την εξόρυξη αρχή ενεργεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Οικονομικών και Ενέργειας. Για να μην θέσει σε κίνδυνο τα οικονομικά της συμφέροντα, η κυβέρνηση του Βρανδεμβούργου θέλει να αποφύγει τις διαδικασίες επί παραβάσει και ως εκ τούτου αγνοεί το ζήτημα.

Αναφορικά με το ζήτημα της πρόσβασης στα δεδομένα, ο κ. Stahlberg δήλωσε ότι υπάρχουν διαθέσιμα όλα τα υποχρεωτικά δεδομένα. Ωστόσο, τα δεδομένα αυτά συχνά δεν είναι

λεπτομερή. Τα μη αναλυτικά υποχρεωτικά περιβαλλοντικά δεδομένα μπορούν να ληφθούν μόνον από την εξορυκτική εταιρεία και όχι από την αρμόδια αρχή. Η κυβέρνηση του κρατιδίου μπορεί να ζητήσει δεδομένα και να τα διαθέσει, αλλά δυστυχώς, δεν τα ζητεί. Οι απαιτήσεις που επιβάλλονται στον φορέα εκμετάλλευσης των ορυχείων σχετικά με τα δεδομένα που πρέπει να διατίθενται καθορίζονται από την αρμόδια για την εξόρυξη αρχή.

Παρασκευή, 16 Φεβρουαρίου 2018

Συνάντηση με εκπροσώπους του σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Κάτω Σορβική γλώσσα (Niedersorbisches Gymnasium) στην Κότμπους

Την αντιπροσωπεία υποδέχτηκαν μαθητές που φορούσαν παραδοσιακές ενδυμασίες και προσέφεραν ψωμί και αλάτι και η χορωδία του σχολείου που τραγουδούσε σορβικά τραγούδια. Στη συνέχεια, η διευθύντρια σχολείου, Anke Hille-Sickert, έκανε μια σύντομη παρουσίαση του σχολείου, ενός γυμνασίου ειδικού τύπου όπου η διδασκαλία πραγματοποιείται στην Κάτω Σορβική γλώσσα. Οι μαθητές μαθαίνουν από την πρώτη μέρα την Κάτω Σορβική γλώσσα. Εισάγονται στο σχολείο προερχόμενοι από διάφορα επίπεδα. Ορισμένοι δεν μιλούν καθόλου σορβικά, κάποια τα έχουν διδαχθεί στο δημοτικό και άλλοι τα έχουν διδαχθεί ήδη από τον βρεφονηπιακό σταθμό και είναι ήδη δίγλωσσοι.

Οι μαθητές διδάσκονται σε διαφορετικές τάξεις και ομάδες, ανάλογα με τις προηγούμενες γνώσεις τους. Διάφορα μαθήματα διδάσκονται στα σορβικά. Οι καθηγητές πρέπει να διαθέτουν κατάλληλη κατάρτιση ώστε να είναι σε θέση να παράσχουν εξειδικευμένη διδασκαλία σε επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η εύρεση αρκετά κατάλληλων και καταρτισμένων εκπαιδευτικών για δίγλωσση διδασκαλία στις τελευταίες τάξεις της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αποτελεί πρόκληση. Το σχολείο διαθέτει ευρύ φάσμα πολιτιστικών δραστηριοτήτων σχετικών με τον σορβικό/βενδικό πολιτισμό, όπως χορωδία, χορευτικά συγκροτήματα, θεατρική ομάδα και σχολικές μπάντες. Το Ίδρυμα για τους Σόρβους έχει βοηθήσει στη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα, ο διευθυντής της χορωδίας διατέθηκε στο σχολείο από το ίδρυμα που έχει έδρα στην πόλη Bautzen.

Η διευθύντρια του σχολείου αναφέρθηκε σε έργο του προγράμματος Erasmus+ στο οποίο συμμετείχε το σχολείο και το οποίο εστίαζε στους περιφερειακούς πολιτισμούς και στις μειονοτικές κοινότητες. Οι μαθητές διεξήγαγαν ενδιαφέρουσες συζητήσεις με συνομήλικους μαθητές από τη Νορβηγία, προερχόμενους από την κοινότητα των Σάμι, σχετικά με τις επιλογές συμμετοχής που δίνονται στις μειονότητες στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Οι μαθητές του σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην κάτω σορβική θεωρούν ότι διαθέτουν πολλαπλά χαρακτηριστικά. Είναι υπερήφανοι που είναι Ευρωπαίοι αλλά είναι επίσης πολίτες του κόσμου, Γερμανοί, κάτοικοι του Βρανδεμβούργου και Σόρβοι. Διαθέτουν μια ιδιαίτερα ποικιλόμορφη και πλούσια αίσθηση ταυτότητας. Οι μαθητές μαθαίνουν πώς θα διαμορφώσουν το μέλλον τους και θα μεταφέρουν τις νέες δεξιότητές τους στις πόλεις και στα χωριά τους, όπου θα μπορέσουν να δράσουν προορατικά.

Στη συνάντηση, οι συμμετέχοντες ήταν η κα Komolka, πρόεδρος του συλλόγου καθηγητών, από τους εκπαιδευτικούς ο κ. Geis, η κα Voskamp ως εκπρόσωπος του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων και οι μαθητές Dennis Groth και Maja Schramm. Όλοι έκαναν μια σύντομη παρουσίαση του εαυτού τους.

Η κα Hille-Sickert δήλωσε ότι αποτελεί πρόκληση η ενθάρρυνση των ανθρώπων να μάθουν σορβικά, του ότι αποτελούν μειονοτική γλώσσα χωρίς πατρίδα. Η εκμάθηση της γλώσσας σημαίνει επιπλέον εργασία, λόγω και της έλλειψης επικαιροποιημένου και τυποποιημένου διδακτικού υλικού. Η ενθάρρυνση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο με τον οποίο προωθείται ο σορβικός πολιτισμός στο δημοτικό σχολείο. Από την άποψη αυτή, η κα Hille-Sickert δεν είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένη. Το ποικιλόμορφο εκπαιδευτικό σύστημα παρέχει αρκετές εναλλακτικές. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το δευτεροβάθμιο σχολείο στην κάτω σορβική χρειάστηκε να διαφημιστεί. Σε πολλές περιπτώσεις, οι εκπρόσωποι του σχολείου αισθάνθηκαν μόνοι και χωρίς στήριξη από τις αρχές του κρατιδίου. Το σχολείο δεν ήταν πάντα σε θέση να σχηματίσει ομάδα 25 μαθητών ώστε να δημιουργηθεί μια τάξη που θα θεωρείτο βιώσιμη. Στις μεγαλύτερες τάξεις, ορισμένα σημαντικά μαθήματα δεν μπορούν επί του παρόντος να διδαχθούν στα σορβικά. Κατά τη γνώμη της κ. Hille-Sickert, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί η συνέχεια της διδασκαλίας στη σορβική γλώσσα από τον βρεφονηπιακό σταθμό ως το τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η κα Schramm υπογράμμισε τη σημασία της εκμάθησης σορβικών και της επιστροφής των ατόμων στις ρίζες τους. Το γεγονός ότι η ίδια έμαθε σορβικά κάνει περήφανη την οικογένειά της. Τα παιδιά επικοινωνούσαν με τους παππούδες τους στη μητρική τους γλώσσα και τραγουδούσαν τα ίδια τραγούδια. Αυτό συνέβαλε στην αναβίωση ενός πολιτισμού που ήταν χαμένος για μια γενιά κατά τις δεκαετίες που επικρατούσε η τάση αφομοίωσης στην πρώην ΛΔΓ. Σήμερα, η υπερηφάνεια της σορβικής εθνοτικής ταυτότητας και ομιλίας της γλώσσας αναβιώνει σε όσους την έχουν ανακαλύψει. Η γλώσσα ανοίγει επίσης πόρτες στην Πολωνία και την Τσεχική Δημοκρατία.

Σύμφωνα με την κα Auken, η εκμάθηση της σορβικής γλώσσας δεν θα έπρεπε να αποτελεί ένδειξη νοσταλγίας: απαιτείται εκσυγχρονισμός. Οι εκπρόσωποι δήλωσαν ότι προσπαθούν να διατηρήσουν ζωντανές τις παραδόσεις, π.χ. φορώντας παραδοσιακές ενδυμασίες. Ωστόσο, υπάρχουν ενδείξεις εκσυγχρονισμού, για παράδειγμα συγκροτήματα ροκ και ποπ μουσικής που αναβιώνουν παραδόσεις παράγοντας σύγχρονη μουσική με παραδοσιακά σορβικά όργανα. Ο εκσυγχρονισμός και η ανάπτυξη επέρχονται και με τη χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Διαδικτυακές πλατφόρμες χρησιμοποιούνται ήδη για την αποστολή μηνυμάτων στα σορβικά.

Οι εκπρόσωποι επισήμαναν επίσης ότι ο σχολικός κανονισμός για τη σορβική/βενδική γλώσσα συζητείται επί του παρόντος σε υπουργικό επίπεδο. Εξέφρασαν τη λύπη τους για το γεγονός ότι οι διατάξεις σε σχέση με τη σχολική εκπαίδευση αποφασίζονται και επιβάλλονται χωρίς καμία διαβούλευση. Σύμφωνα με το τελευταίο σχέδιο του υπουργείου Επιστήμης, Έρευνας και Πολιτισμού από τον Οκτώβριο 2017, μόνο παιδιά που γνωρίζουν ήδη σορβικά θα μπορούν να φοιτούν στα αντίστοιχα σχολεία. Ωστόσο, ποσοστό 60-80 % των δυνητικών μαθητών δεν γνωρίζουν τη γλώσσα και δεν θα μπορούν πλέον να έχουν πρόσβαση στη διδασκαλία της σορβικής γλώσσας. Η έγκριση του εν λόγω σχεδίου κανονισμού θα είχε τεράστιο αντίκτυπο στο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην κάτω σορβική και θα αποτελούσε πραγματική απειλή για τη σορβική γλώσσα. Οι γονείς θα πρέπει να διαθέτουν εγγυήσεις ότι τα παιδιά τους θα έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση στη σορβική γλώσσα.

Σύμφωνα με την κα Komolka, το μέλλον της γλώσσας συμβαδίζει με το μέλλον των μαθητών. Ο καλύτερος τρόπος εκμάθησης μιας γλώσσας είναι να διδάσκονται θέματα στη γλώσσα αυτή και όχι να διδάσκεται απλώς ως ξένη γλώσσα. Η εκμάθηση της Σορβικής ως ξένης γλώσσας, συχνά επιπλέον του τυπικού προγράμματος σπουδών, θεωρείται ως βάρος ή ως εμπόδιο για την εκμάθηση άλλων ξένων γλωσσών. Αυτός ο ανταγωνισμός περιορίζει το πιθανό ενδιαφέρον

των παιδιών και των γονέων. Χρειάζονται προοπτικές για το μέλλον ώστε τα παιδιά να μπορέσουν να διατηρήσουν τη γλώσσα. Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα είναι η έλλειψη δραστηριοτήτων αναψυχής για τα μεγαλύτερα παιδιά. Οι έφηβοι χρειάζονται ευκαιρίες να χρησιμοποιούν τη γλώσσα εκτός της τάξης, διότι η εκμάθηση μεταξύ ομοτίμων είναι καίριας σημασίας. Οι εκπρόσωποι δήλωσαν ότι θα ήθελαν να δουν τη σορβική γλώσσα να χρησιμοποιείται περισσότερο στις δημόσιες υπηρεσίες, φερ' ειπείν μέσω θετικής διάκρισης στον συγκεκριμένο τομέα. Μέχρι στιγμής, δεν εξετάζεται υπάρξει πραγματική προοπτική χρήσης της Σορβικής στον επαγγελματικό τομέα, γεγονός που δεν προωθεί την εκμάθησή της από τους νέους. Κατά το τρέχον έτος τελευταίο σχολικό έτος, 80 μαθητές τη μιλούν άπταιστα. Λίγοι μόλις από αυτούς ενδέχεται να έχουν επαγγελματικές προοπτικές στην περιοχή. Αν και η εξόρυξη λιγνίτη έχει καταστροφικές συνέπειες για τη σορβική κοινότητα, η επιβίωση της γλώσσας συνδέεται με τον εκσυγχρονισμό της περιοχής.

Συνάντηση με τον Torsten Mack, πρόεδρο του συμβουλίου σορβικών/βενδικών υποθέσεων του Βρανδεμβούργου

Ο κ. Mack συστήθηκε ως πρόεδρος του συμβουλίου σορβικών/βενδικών υποθέσεων του Βρανδεμβούργου. Το συμβούλιο διαθέτει γνωμοδοτική λειτουργία και ελέγχει κάθε σχέδιο και νομοσχέδιο που υποβάλλεται στο κοινοβούλιο του κρατιδίου προκειμένου να διαπιστωθεί εάν έχει αντίκτυπο στη σορβική κοινότητα. Το άρθρο 25 του Συντάγματος του Βρανδεμβούργου ορίζει τα δικαιώματα των Σόρβων στο κρατίδιο αυτό και ορίζει σαφώς το δικαίωμα στην προστασία και τη διατήρηση της σορβικής/βενδικής ταυτότητας και της περιοχής εγκατάστασης των Σόρβων/Βένδων. Σύμφωνα με τον κ. Mack, η σορβική κοινότητα επηρεάστηκε σοβαρά από την εξόρυξη λιγνίτη. 150 οικισμοί της μειονότητας χάθηκαν κυρίως λόγω εξορυκτικών δραστηριοτήτων, πολλοί εκ των οποίων είναι κέντρα της σορβικής γλώσσας και του σορβικού πολιτισμού. Η μειονότητα δεν μπορεί να χάσει άλλους οικισμούς της. Κατά την άποψή του, τα σορβικά συμφέροντα δεν επηρεάζονται παρά ελάχιστα από το ισχύον σχέδιο για τον λιγνίτη. Το άρθρο 25 συνιστά συνταγματική υποχρέωση και έχει μεγάλη σημασία στη νομική ιεραρχία. Σύμφωνα με το Σύνταγμα, πρέπει να σταθμίζονται τα διάφορα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Ωστόσο, ο ίδιος θεωρεί ότι η στάθμιση των συμφερόντων και των υποχρεώσεων δεν έγινε ορθά στο σχέδιο για τον λιγνίτη που καταρτίστηκε από την κυβέρνηση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση βοήθησε εμμέσως στο θέμα αυτό όταν οι κρατικές αρχές υπέβαλαν την έκθεση για τους Σόρβους/Βένδους τον προηγούμενο μήνα και παρέπεμψαν στην ΕΕ και στις συστάσεις που δεν είχαν υλοποιηθεί πλήρως. Επρόκειτο για μια κριτική προσέγγιση, που έδειξε ότι πρέπει να γίνουν πολλές ενέργειες. Επιπλέον, ο κ. Mack επιβεβαίωσε ότι τα ορυκτά καύσιμα κάποια στιγμή θα εξαντληθούν και ότι πρέπει να μπει τέλος στη συγκεκριμένη βιομηχανία. Ορισμένες από τις επιχειρήσεις λιγνίτη παρουσιάζουν ήδη έλλειμμα. Επομένως, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μια διαρθρωτική αλλαγή στην περιοχή και τυχόν πιθανοί κοινωνικοί κλυδωνισμοί που θα προκύψουν από την αλλαγή θα πρέπει να περιοριστούν. Απαιτείται καταληκτική ημερομηνία για τη σταδιακή κατάργηση του λιγνίτη.

Μια ματιά στις τότε εν εξελίξει διαπραγματεύσεις για μια νέα κυβέρνηση συνασπισμού σε ομοσπονδιακό επίπεδο θα έδινε την εντύπωση ότι η Γερμανία οπισθοχωρούσε. Πολλοί από τους στόχους που είχαν ορισθεί στο παρελθόν μειώθηκαν ή καταργήθηκαν όταν τέθηκε θέμα στόχων για κλιματική αλλαγή. Κατά την άποψη του κ. Mack, ορισμένα κόμματα σε ομοσπονδιακό επίπεδο απλώς υπερασπίζονται τη βιομηχανία εξόρυξης λιγνίτη παρά τα λογικά οικονομικά επιχειρήματα εναντίον της. Κατά την άποψή του, οφείλεται μάλλον στο αποτέλεσμα των συνομιλιών για τη δημιουργία κυβέρνησης συνασπισμού στη Γερμανία το

γεγονός ότι η LEAG αποφάσισε να επεκτείνει το ορυχείο υπαίθριας εκμετάλλευσης Welzow II, κάτι που θα είχε επιπτώσεις στη σορβική κοινότητα στην περιοχή του Proschim. Η εξόρυξη λιγνίτη δεν θα ήταν πλέον οικονομικά βιώσιμη και τα ορυχεία υπαίθριας εκμετάλλευσης αποτελούν παρωχημένη τεχνολογία.

Η κα Ždanoka αναφέρθηκε στην απάντηση της υπουργού Ulrike Gutheil του Ιανουαρίου του 2017, με την οποία η υπουργός απέρριπτε καταρχήν όλες τις κατηγορίες/καταγγελίες που περιλαμβάνονται στην αναφορά 079/2015. Κατά την άποψη του κ. Mack, η κα Gutheil έχει απόλυτο δίκιο ως προς τη σορβική γλώσσα και πολιτιστική ανάπτυξη. Η ίδια είναι πολύ δραστήρια και τάσσεται ενεργά υπέρ των δικαιωμάτων της σορβικής μειονότητας. Η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της περιοχής της Λουσατίας και τα μολυσμένα ύδατα του ποταμού Σπρέε και των παρακείμενων υδάτων αποτελούν άλλο ζήτημα. Τα ύδατα είναι κόκκινα εδώ και χρόνια, αλλά μόνον όταν κόκκινα ύδατα άρχισαν να εισρέουν στην προστατευόμενη περιοχή του Spreewald άρχισαν οι αρχές να επιδεικνύουν ενδιαφέρον για το ζήτημα. Το ζήτημα της επιμόλυνσης των πόσιμων υδάτων του Βερολίνου και το αίτημα καθαρισμού των υδάτων πρέπει να αντιμετωπιστεί με σοβαρότητα. Ο κ. Mack διαφωνεί στο προκείμενο σημείο με την απάντηση που περιέχεται στην επιστολή της υπουργού Gutheil.

Στην ερώτηση της κας Ždanoka σχετικά με τη νομιμότητα των δραστηριοτήτων εξόρυξης άνθρακα, ο κ. Mack παρέπεμψε στο άρθρο 25 του Συντάγματος και στην επίσημη καταγγελία της κοινότητας του Hornο, στην οποία οι καταγγέλλοντες ρωτούσαν κατά πόσον το εν λόγω άρθρο αποτελεί νομική βάση για την πρόληψη της κατεδάφισης του οικισμού. Κατά τη δεδομένη χρονική στιγμή, το άρθρο 25 ερμηνεύτηκε με λιγότερο αυστηρό τρόπο από ό,τι συνεπάγεται η διατύπωσή του. Ως εκ τούτου, το Σύνταγμα υποβαθμίστηκε και η κατεδάφιση του χωριού Hornο μπόρεσε να προχωρήσει. Αυτή η πτυχή πρέπει να ληφθεί υπόψη. Κατά την προσωπική άποψη του κ. Mack, τα σχέδια εξόρυξης λιγνίτη δεν είναι εντελώς νόμιμα διότι δεν έχει γίνει πλήρως σεβαστός ο στόχος του συνταγματικού νομοθέτη.

Ο κ. Csaky αναφέρθηκε στη συνάντηση με τον δήμαρχο της πόλης Welzow και τους εκπροσώπους από την περιοχή Proschim. Κατά τη συνάντηση αυτή έγινε σαφές ότι το ζήτημα της εξόρυξης λιγνίτη έχει έντονο συναισθηματικό υπόβαθρο. Σε αυτή και άλλες συναντήσεις παρουσιάστηκαν διάφορες απόψεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να συνεχιστούν οι δραστηριότητες και σχετικά με το αν θα έπρεπε να ανοίξουν νέα ορυχεία. Ο κ. Csaky ζήτησε την προσωπική άποψη του κ. Mack και τη γνώμη του συμβουλίου.

Σύμφωνα με τον κ. Mack, οι κάτοικοι του Proschim είχαν προετοιμαστεί για την καταστροφή που μπορεί να επέλθει, ανεξαρτήτως του αν θεωρείται σορβικός οικισμός ή όχι. Ο φορέας εκμετάλλευσης του ορυχείου έχει στην κυριότητά του το μισό χωριό. Το υπόλοιπο ανήκει στους πολίτες που ζουν από τη γη τους εδώ και εκατοντάδες χρόνια και αξιοποιούν όλα όσα μπορεί να δώσει. Το χωριό καλύπτει μόνο του τις ανάγκες του σε ηλεκτρική ενέργεια. Η καταστροφή αυτού του χωριού θα αποτελούσε μεγάλο πολιτικό σφάλμα και έστελνε λανθασμένες ενδείξεις. Υπάρχει επίσης μεγάλο ποσοστό ατόμων της σορβικής εθνότητας στο χωριό, που επιθυμούν την αναβίωση της γλώσσας. Υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να χαθεί η έννοια της κοινότητας εξαιτίας της εξόρυξης λιγνίτη.

Πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα κατά πόσον ο λιγνίτης εξακολουθεί να είναι αναγκαίος, διότι είναι εμφανές ότι η τεχνολογία αυτή δεν είναι πλέον επικερδής. Η ίδια η εταιρεία δεν ενδιαφέρεται πλέον, για οικονομικούς λόγους, και ήδη περιορίζει τις δραστηριότητες και την παραγωγή της. Ως εκ τούτου, τα σχέδια για το ορυχείο υπαίθριας εκμετάλλευσης στο

Jänschwalde Nord δεν προχώρησαν. Ο μόνος σταθμός ηλεκτροπαραγωγής που συνεχίζει να λειτουργεί είναι ο σταθμός Schwarze Pumpe. Λαμβάνοντας υπόψη τις μελλοντικές προοπτικές και τον κύκλο ζωής του συγκεκριμένου σταθμού ηλεκτροπαραγωγής, θα πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα των χρησιμοποιούμενων καυσίμων και να αποφευχθούν άλλα ορυχεία υπαίθριας εκμετάλλευσης. Η μετεγκατάσταση της περιοχής του Proschim θα οδηγήσει σε απώλεια βιώσιμων θέσεων εργασίας που βασίζονται στη διαρθρωτική αλλαγή.

4. Νέες πολιτικές εξελίξεις από τη διερευνητική επίσκεψη

Ένα από τα θέματα της συμφωνίας για τον σχηματισμό κυβέρνησης συνασπισμού στη Γερμανία που υπογράφηκε στις 12 Μαρτίου 2018 ήταν η δημιουργία μιας επιτροπής «Ανάπτυξης, διαρθρωτικής αλλαγής και απασχόλησης». Στόχος της επιτροπής είναι να αναπτύξει ένα σχέδιο δράσης ως το τέλος του 2018. Το σχέδιο προβλέπει τη σταδιακή κατάργηση της παραγωγής ενέργειας από άνθρακα, με συγκεκριμένη καταληκτική ημερομηνία και τα απαραίτητα νομικά, οικονομικά και κοινωνικά μέτρα για τη διαρθρωτική αλλαγή. Θα συσταθεί ένα ταμείο σε ομοσπονδιακό επίπεδο για να στηρίξει οικονομικά τις επηρεαζόμενες περιοχές. Η επιτροπή αποτελείται από 4 προέδρους και 24 μέλη. Μέλη του γερμανικού Bundestag και εκπρόσωποι των γερμανικών κρατιδίων παρίστανται επίσης στις συνεδριάσεις. Η επιτροπή συνήλθε για πρώτη φορά στις 26 Ιουνίου 2018.

5. Συμπεράσματα και συστάσεις

Το ζήτημα της εξόρυξης λιγνίτη στην περιοχή της Λουσατίας είναι πολύ σοβαρό και περίπλοκο. Έχει μεγάλο αντίκτυπο στο περιβάλλον και στους πολίτες της περιοχής, μεταξύ των οποίων και στη σορβική κοινότητα.

Παρά τις δημόσιες συζητήσεις στο Πότσταμ με εκπροσώπους των τριών υπουργείων του κρατιδίου του Βρανδεμβούργου που εμπλέκονται σε όλα τα ζητήματα που έχουν τεθεί στις αναφορές, εξακολουθούν να παραμένουν άλυτα ζητήματα. Η αντιπροσωπεία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι θα πρέπει να εξεταστεί πώς βλέπει η ομοσπονδιακή κυβέρνηση το μέλλον της τεχνολογίας λιγνίτη τόσο στο Βρανδεμβούργο όσο και στη Σαξονία.

Η αντιπροσωπεία πληροφορήθηκε ότι η εξόρυξη λιγνίτη έχει μακρά ιστορία στη Λουσατία και συμπεράνε ότι δεν υπάρχει μια σαφής στρατηγική για την οικονομική αναδιάρθρωση της περιοχής μετά τη σταδιακή κατάργηση της εξόρυξης λιγνίτη. Χρειάζονται επειγόντως συγκεκριμένα μέτρα περιφερειακής ανάπτυξης.

Γενικότερα, η εξόρυξη λιγνίτη δεν αποτελεί την πλέον σύγχρονη τεχνολογία. Κατά την επίσκεψη κατέστη σαφές ότι η εξόρυξη λιγνίτη έχει σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον (καταστροφή του τοπίου, μόλυνση των υδάτων και ατμοσφαιρική ρύπανση). Λόγω των εκπομπών CO₂ της, η βιομηχανία εξόρυξης λιγνίτη αποτελεί έναν από τους παράγοντες που εμποδίζουν τη Γερμανία να επιτύχει τους στόχους της σχετικά με τη μείωση των εκπομπών.

Η κατάσταση της σορβικής μειονότητας στην περιοχή της Λουσατίας αποτελεί επίσης ένα πολύ σοβαρό και περίπλοκο ζήτημα. Η γλώσσα και ο πολιτισμός της μειονότητας είναι πολύ σημαντικά για την περιοχή της Λουσατίας και για την πολιτιστική πολυμορφία εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, η σορβική πολιτιστική ταυτότητα απειλείται και εκφράζονται φόβοι ότι η συνέχιση της εξόρυξης λιγνίτη απειλεί το μέλλον των Σόρβων. Η σορβική κοινότητα εκφράζει ανησυχίες, μεταξύ άλλων, σχετικά με το ενδεχόμενο μετεγκατάστασης,

απώλειας γης, έλλειψης καλλιεργήσιμων εκτάσεων και υψηλής περιβαλλοντικής ρύπανσης.

Αποτελεί ευθύνη των ενδιαφερόμενων μερών σε όλα τα επίπεδα να στηρίζουν τη σορβική κοινότητα. Η αντιπροσωπεία εκτιμά τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί από τις αρχές για να συμπεριληφθεί η κοινότητα στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων, για παράδειγμα μέσω του συμβουλίου σορβικών υποθέσεων. Ο διορισμός εκπροσώπων των Σόρβων σε τοπικό επίπεδο στους δήμους με σορβική κοινότητα αποτελεί επίσης βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση.

Η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των κρατικών αρχών, ΜΚΟ και άλλων ενδιαφερόμενων μερών προκαλεί μεγάλη ανησυχία. Οι αρχές δεν δημοσιεύουν σχετικά στοιχεία, ιδίως περιβαλλοντικής φύσεως πληροφορίες που απορρέουν από τη νομοθεσία της ΕΕ. Αναφορικά με τη μόλυνση του ποταμού Σπρέε, οι αρχές καλούνται να εφαρμόσουν μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων και την παρακολούθηση των επιπέδων ρύπανσης.

Με βάση τα ανωτέρω ευρήματα, η Επιτροπή Αναφορών διατυπώνει τις ακόλουθες συστάσεις προς τις αρμόδιες εθνικές αρχές και την Επιτροπή:

1. διαπιστώνει ότι το ζήτημα της εξόρυξης λιγνίτη είναι πολύ σύνθετο και ευαίσθητο και έχει τεράστιο αντίκτυπο στο περιβάλλον στην περιοχή της Λουσατίας και στη ζωή των κατοίκων, ιδίως των ατόμων που επηρεάζονται άμεσα από τα ορυχεία υπαίθριας εκμετάλλευσης μέσω σχεδίων μετεγκατάστασης·
2. σημειώνει το κοινό συμπέρασμα όλων των ενδιαφερόμενων μερών ότι η εξόρυξη λιγνίτη και η χρήση του στις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής πρέπει να σταματήσει· σημειώνει την πρόθεση των αρχών να αποφύγουν μια άτακτη μετάβαση που θα προκαλέσει κοινωνικοοικονομικούς κλυδωνισμούς· ανησυχεί, ωστόσο, για την έλλειψη λεπτομερούς σχεδίου για την έναρξη της απαιτούμενης σταδιακής κατάργησης αυτής της τεχνολογίας και για την αντικατάστασή της με καθαρότερες εναλλακτικές λύσεις, συγκεκριμένα ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, που μπορούν να δημιουργήσουν νέες ευκαιρίες απασχόλησης υψηλής εξειδίκευσης· πιστεύει ότι θα πρέπει να δοθεί έμφαση τόσο στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής όσο και στην απασχόληση και την ανάπτυξη, ώστε να προωθηθούν νέες ευκαιρίες απασχόλησης στον τομέα της ενέργειας και επενδύσεις στις σύγχρονες τεχνολογίες·
3. υπογραμμίζει τον σημαντικό ρόλο της νέας πλατφόρμας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις περιοχές εξόρυξης άνθρακα υπό μεταβατικό καθεστώς, η οποία θα πρέπει να βοηθήσει τις περιοχές που ασχολούνται με τις δραστηριότητες εξόρυξης άνθρακα να εντοπίζουν, να αναπτύσσουν και να υλοποιούν έργα που έχουν τη δυνατότητα να ενεργοποιήσουν έναν βιώσιμο οικονομικό και τεχνολογικό μετασχηματισμό και να ξεκινήσουν πλειομερή διάλογο σχετικά με το πλαίσιο πολιτικής και τους κανονισμούς·
4. ζητεί πληροφορίες από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση σχετικά με τα καθήκοντα και τις ευθύνες της νεοσύστατης επιτροπής για την εξόρυξη λιγνίτη· επισημαίνει στις ενδιαφερόμενες εθνικές και περιφερειακές αρχές τη σημασία ενός σαφούς χρονοδιαγράμματος για τη σταδιακή κατάργηση της βιομηχανίας εξόρυξης λιγνίτη και ενός συγκεκριμένου σχεδίου με συγκεκριμένα εναλλακτικά μέτρα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της διαρθρωτικής αλλαγής, ιδίως στην περιοχή της Λουσατίας· θεωρεί ότι το 2040 είναι πολύ αργά για να επιτευχθούν οι στόχοι μείωσης των εκπομπών και να αποφευχθεί η επανεμφάνιση των κοινωνικοοικονομικών κλυδωνισμών στην περιοχή και υπογραμμίζει ότι η διαδικασία σταδιακής κατάργησης πρέπει να ξεκινήσει αμέσως·

5. σημειώνει ότι η εξόρυξη άνθρακα δεν αποτελεί πλέον μια απαραίτητη βιομηχανία προς ανάπτυξη στη Λουσατία· επισημαίνει ότι η εξόρυξη άνθρακα δεν έχει μέλλον σε ολόκληρη την Ευρώπη, δεδομένου του άμεσου περιβαλλοντικού της αντίκτυπου στο κλίμα και στη χρήση της γης, τον αέρα, τον θόρυβο και τη ρύπανση των υδάτων που προκαλεί, όπως συμβαίνει στη Λουσατία με τα οξείδια σιδήρου και τα θειικά άλατα στα επιφανειακά και τα υπόγεια ύδατα, καθώς και των περαιτέρω σοβαρών μεγάλης κλίμακας κινδύνων ρύπανσης και δημόσιας υγείας σε σχέση με αυτά τα θέματα·
6. προτείνει όλα τα ανοιχτά ανθρακωρυχεία και οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής με καύση άνθρακα να κλείσουν το συντομότερο δυνατόν πριν από το 2040· ζητεί να καταργηθούν αμέσως οι άμεσες ή έμμεσες δημόσιες επιδοτήσεις για τις δραστηριότητες αυτές και να αναπροσανατολιστούν προς τις βιώσιμες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την απαιτούμενη μετάβαση, μεταξύ άλλων για τις επηρεαζόμενες θέσεις εργασίας και κοινότητες· θεωρεί ότι τα κονδύλια της ΕΕ θα πρέπει να διατεθούν για την υποστήριξη πραγματικών προσπαθειών μετάβασης·
7. προτρέπει τις αρχές σε ομοσπονδιακό και περιφερειακό επίπεδο να υποβάλουν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο οικονομικής αναδιάρθρωσης και να ξεκινήσουν άμεσα μια οικολογική μετάβαση με την εφαρμογή μέτρων περιφερειακής ανάπτυξης στην περιοχή της Λουσατίας· λαμβάνοντας υπόψη την κλιματική προοπτική, θεωρεί ότι η προγραμματισμένη σταδιακή κατάργηση της πυρηνικής ενέργειας δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να οδηγήσει σε αύξηση της χρήσης του άνθρακα ως πηγής ενέργειας·
8. υπενθυμίζει τους στόχους της συμφωνίας του Παρισιού και επισημαίνει τον νέο στόχο της ΕΕ για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές ως το 2030 που θα ανέρχεται σε ποσοστό 32 %, όπως συμφωνήθηκε μεταξύ της Επιτροπής, του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στις 14 Ιουνίου 2018 κατά τις διαπραγματεύσεις σχετικά με την περαιτέρω ανάπτυξη της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην ΕΕ· θεωρεί αναγκαίο να δοθούν δίκαιες και ίσες ευκαιρίες σε όλους τους τομείς ενέργειας·
9. επισημαίνει ότι αποδεικνύεται πως η στροφή προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης έχουν τη δυνατότητα δημιουργίας πολυάριθμων σταθερών θέσεων εργασίας που απαιτούν ειδικευμένα προφίλ· είναι πεπεισμένη ότι μια τέτοια περαιτέρω ζήτηση έντασης εργασίας θα δώσει αναμφισβήτητα ώθηση στην αναζωογόνηση της οικονομίας της περιοχής και την εδραίωσή της σε βιώσιμες δραστηριότητες, καθιστώντας την έτσι πιο ανταγωνιστική τις επόμενες δεκαετίες· υπογραμμίζει ότι σήμερα είναι καθήκον των σημερινών αρμόδιων αρχών να εξασφαλίσουν ότι ο απαιτούμενος κοινωνικοοικονομικός μετασχηματισμός θα πραγματοποιηθεί εγκαίρως· θεωρεί ότι θα πρέπει να διατεθούν επαρκείς πόροι από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ για τη μετάβαση των ιστορικών περιοχών εξόρυξης άνθρακα·
10. θεωρεί ότι οι αποφάσεις για επενδύσεις σε πηγές ενέργειας, ιδίως όταν πρόκειται για δημόσια χρηματοδότηση, πρέπει να βασίζονται σε αξιόπιστα δεδομένα από την πραγματική αγορά και να εμπεριέχουν επίσης εξωτερικά ζητήματα που σχετίζονται με κάθε δραστηριότητα, όπως για παράδειγμα η χρήση πόρων όπως το έδαφος και το νερό και η πραγματική ή ενδεχόμενη ρύπανση ή οι επιπτώσεις στη δημόσια υγεία και το περιβάλλον· ζητεί από την Επιτροπή να επικαιροποιήσει τα αριθμητικά στοιχεία και τις προβλέψεις για τις τιμές ενέργειας για διάφορες πηγές, λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα κριτήρια·
11. ζητεί από την Επιτροπή αξιολογήσει τη συμμόρφωση με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα, την οδηγία για το πόσιμο νερό και την οδηγία για τα υπόγεια ύδατα στο κρατίδιο του

Βρανδεμβούργου και ιδίως στην περιοχή της Λουσατίας, καθώς και τον πραγματικό αντίκτυπο της εξόρυξης λιγνίτη στις προστατευόμενες περιοχές Natura 2000 και να ενημερώσει το Κοινοβούλιο σχετικά με οποιαδήποτε σχετική παρέκκλιση· υπενθυμίζει τη σημασία της συμμόρφωσης με τις οδηγίες για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και της εξασφάλισης της συμμετοχής του κοινού, και σε διασυννοριακή βάση, κατά περίπτωση·

12. ζητεί τη διαφανή, τακτική και έγκαιρη επικοινωνία όλων των εμπλεκόμενων αρχών με τους πολίτες που τους απασχολεί το ζήτημα των εξορυκτικών δραστηριοτήτων και ιδιαίτερα με τους εκπροσώπους της σορβικής κοινότητας· ζητεί την πρόσβαση του κοινού στους όρους πώλησης των εξορυκτικών περιουσιακών στοιχείων από την Vattenfall στην EPH και τους ενδεχόμενους όρους και περιορισμούς λειτουργίας που επιβάλλουν οι δημόσιες αρχές·
13. ζητεί την τακτική παρακολούθηση, τον έλεγχο και τη διαφανή υποβολή εκθέσεων στην Επιτροπή εκ μέρους των αρμόδιων αρχών σχετικά με την εξέλιξη της ρύπανσης των υδάτων στα ποτάμια, τις λίμνες και τα υπόγεια ύδατα και τη διασφάλιση από τις τελευταίες ότι όλα τα δεδομένα που συλλέγονται είναι αρκετά λεπτομερή και δημοσιοποιούνται εγκαίρως· τονίζει τη σημασία μιας αξιόπιστης συστηματικής προσέγγισης, με τον καθορισμό σημείων μέτρησης στις κατάλληλες θέσεις, λαμβάνοντας υπόψη τον τελικό σκοπό της επαρκούς προστασίας της δημόσιας υγείας·
14. καλεί τις κυβερνήσεις των κρατιδίων του Βρανδεμβούργου και της Σαξονίας να ενημερώσουν σχετικά με τις εξαιρέσεις ή τις άμεσες ή έμμεσες επιδοτήσεις που χορηγούνται σε εταιρείες εξόρυξης με βάση τους νόμους των κρατιδίων για τα ύδατα· σημειώνει ότι οι αλλαγές στο επίπεδο των υπόγειων υδάτων έχουν αρνητικό αντίκτυπο στη χημική σύσταση των υδάτινων όγκων λαμβάνοντας υπόψη τα γεωλογικά χαρακτηριστικά της περιοχής· ζητεί από τις κυβερνήσεις των κρατιδίων να είναι διαφανείς και να ενημερώνουν δεόντως και εγκαίρως σχετικά με κάθε μελλοντικό σχέδιο για τα επί του παρόντος ενεργά ορυχεία· θεωρεί ότι δεν θα πρέπει να χορηγηθούν νέες άδειες για το άνοιγμα νέων ορυχείων ή για την επέκταση των υφιστάμενων ορυχείων, συμπεριλαμβανομένου του Welzow Süd, από τις κυβερνήσεις των κρατιδίων και ότι πρέπει να καθοριστεί σαφής καταληκτική ημερομηνία για τις τρέχουσες δραστηριότητες·
15. υπενθυμίζει τη σημασία του σεβασμού των νομικών απαιτήσεων όσον αφορά την επεξεργασία της ιλύος, δηλαδή τη συστηματική εξασφάλιση όχι μόνο της απομάκρυνσής της, αλλά και της κατάλληλης επεξεργασίας και διάθεσής της·
16. αντιτίθεται στην περαιτέρω επανεγκατάσταση του πληθυσμού της Λουσατίας και ιδιαίτερα των σορβικών κοινοτήτων ως αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων εξόρυξης με σκοπό την αντιστροφή της τάσης κοινωνικού και πολιτιστικού ξεριζωμού των λαών της κατά τις τελευταίες δεκαετίες·
17. τονίζει τη σημασία της διασφάλισης της πλήρους αποκατάστασης των παλαιών ορυχείων, με την εξασφάλιση της πλήρους σταθεροποίησης του εδάφους που θα καταστήσει δυνατή όχι μόνο την περιβαλλοντική αποκατάσταση, αλλά και σημαντικές κοινωνικοοικονομικές δραστηριότητες· τονίζει τη σημασία της διάθεσης των απαραίτητων πόρων και προσπαθειών ώστε τα επίπεδα οξύτητας των τεχνητών λιμνών σε παλαιά φρέατα ορυχείων να συγκλίνουν προς ουδέτερες τιμές, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ψυχαγωγικούς σκοπούς· θεωρεί ότι, δεδομένης της γνώσης που αποκτήθηκε από προηγούμενες προσεγγίσεις, οι σημερινοί φορείς εκμετάλλευσης ορυχείων πρέπει να

εμπλέκονται υποχρεωτικά και να ευθύνονται τελικά για την επαρκή και έγκαιρη ανάπλαση των ορυχείων·

18. καλεί τις κρατικές αρχές να διασφαλίσουν ότι, βάσει της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», οι εταιρείες εξόρυξης ευθύνονται αναμφισβήτητα για τυχόν περιβαλλοντικές συνέπειες που σχετίζονται με τις δραστηριότητες εξόρυξης και ότι εξαρχής, ως προϋπόθεση για την απόκτηση της άδειας λειτουργίας τους πριν από την έναρξη των δραστηριοτήτων τους, υποχρεούνται από τις ομοσπονδιακές και τις περιφερειακές αρχές να προβλέπουν χωριστή δεσμευμένη προκαταβολή επαρκούς χρηματικού ποσού για την εξυγίανση, ανάπλαση και μετατροπή των ορυχείων και την αποκατάσταση κάθε πιθανής ρύπανσης που προέρχεται από την εξόρυξη λιγνίτη, προκειμένου να αποτραπεί κάθε μελλοντική επιβάρυνση των φορολογουμένων·
19. τονίζει τη σημασία της συμμετοχής των μελών της σορβικής κοινότητας στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα όταν θίγονται τα δικαιώματά τους· θεωρεί ότι το συμβούλιο σορβικών υποθέσεων πρέπει να διαθέτει περισσότερα δικαιώματα προκειμένου να διασφαλισθεί η ενεργός συμμετοχή του·
20. καλεί τις κυβερνήσεις των κρατιδίων του Βρανδεμβούργου και της Σαξονίας να στηρίζουν τη σορβική γλώσσα με κάθε τρόπο· επικροτεί τα μέτρα που έχουν εφαρμοστεί για την προαγωγή της σορβικής γλώσσας και σημειώνει με ικανοποίηση ότι τα οδικά σήματα στην περιοχή της Λουσατίας είναι δίγλωσσα· συνιστά τη διεύρυνση του γλωσσικού περιβάλλοντος της σορβικής γλώσσας, μεταξύ άλλων μέσω ανακοινώσεων στα μέσα μαζικής μεταφοράς ή επεξηγηματικών σημάτων σε δημόσιους χώρους, όπως μουσεία, πάρκα και ζωολογικούς κήπους· θεωρεί, ωστόσο, ότι πρέπει να θεσπιστούν πολύ πιο διαρθρωμένα μέτρα προκειμένου να διαφυλαχθεί η σορβική γλώσσα και να προωθηθεί η χρήση της στον δημόσιο τομέα και στην πολιτική ζωή της περιοχής·
21. επισημαίνει το γεγονός ότι η διδασκαλία στα σορβικά είναι ουσιώδους σημασίας για τη διατήρηση της γλώσσας· εκφράζει ανησυχία για τις εν εξελίξει μεταρρυθμίσεις των κανόνων για την εκπαίδευση στη σορβική γλώσσα στο Βρανδεμβούργο και την επίδρασή της στην παρεμπόδιση της συνεχούς εκπαίδευσης· τονίζει ότι χρειάζονται περισσότεροι καταρτισμένοι και ειδικευμένοι στη σορβική γλώσσα εκπαιδευτικοί σε όλα τα επίπεδα του σχολικού συστήματος·
22. προτείνει να διατεθούν κονδύλια της ΕΕ για την προώθηση της σορβικής γλώσσας και του σορβικού πολιτισμού, ιδίως όσον αφορά συγκεκριμένες διαρθρωτικές πτυχές, όπως η κατάρτιση καθηγητών στο πανεπιστήμιο της Λειψίας, τα οποία θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν τη δια βίου εκπαίδευση στη σορβική γλώσσα από το επίπεδο των βρεφονηπιακών σταθμών, παράλληλα με το σχέδιο Witaj· θεωρεί ότι το Ίδρυμα για τους Σόρβους στο Bautzen θα είναι αξιόπιστος εταίρος σε αυτό το σχέδιο·
23. δεσμεύεται για την παρακολούθηση των εκκλήσεων των πολιτών αναφορικά με τις μελλοντικές εξελίξεις στην περιοχή της Λουσατίας.